

BULGARIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME
БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

ДА СВЪРЖЕМ ОПАЗВАНЕТО НА ПРИРОДАТА С УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Западна Стара Планина

Автор: Вяра Гаврилова

Март 2013

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Съдържание

1. Географски обхват: територия, административни данни – брой области, общини, градове и села	3
2. Екологичен статус: качество на компонентите на околната среда, вид и площ на природните екосистеми; природозащитен статус и свързани с него режими за управление; брой видове, свързани с всяка екосистема и техния екологичен статус	3
2.1 Води	3
2.1.1. Хидрологична характеристика	3
2.1.2. Долини и корита на реките	4
2.1.3. Качество на водите	4
2.2. Почви. Почвено райониране	5
2.3 Биологично разнообразие	5
2.3.1 Флора и растителност	5
2.3.2 Типове природни местообитания	6
2.3.3. Фауна	6
2.4. Въздух	8
2.5. Елементи от Националната екологична мрежа	8
3. Социален статус: брой и структура на населението, разпределение в градски/селски райони, образователно ниво, пазар на труда и заетост, разпределение по икономически дейности	11
4. Икономически статус	12
4.1. Структура на земята	13
4.2 Данни за обществено материалната база/ собственост	13
4.3. Основни икономически дейности.	16
4.3.1 Икономически сектори	16
4.3.2. Разпределение на заетите по сектори	17
4.3.3 Селскостопански сектор	21
4.3.4 Икономическо използване на горите	23
4.4 Списък на предприятията:	30
4.4.1 Горскостопански	30

4.4.2. Селскостопански	30
4.4.3 Вода за битови нужди и напояване	31
4.4.4 Хранително-вкусова промишленост.....	32
4.4.5 Туризм	32
4.4.6. Минна дейност	40
4.4.7. Тежка промишленост	40
4.4.8. Енергийни предприятия. Доставка на електричество.....	41
5. Бъдещ сценарий: очаквани инвестиции/дейности/инициативи, оказващи влияние върху екосистемите (от РИОСВ, МИГ, горски стопанства, общини).....	41
5.1 Настоящи и реализирани проекти на общините	41
5.2. Други очаквани дейности, засягащи екосистемите (РИОСВ, Горско стопанство)	48
5.2.1 РИОСВ	48
5.2.2. Дунавски район.....	49
5.2.3. Област Монтана	50
5.3. Приоритети в общинските стратегии за развитие.....	50
5.3.1 Общински план за развитие на община Чупрене за периода 2006 – 2013 г.....	50
5.3.2 Програма за развитие на туризма в община Чупрене 2011– 2013 год.	51
5.3.3 План за развитие на община Берковица 2007-2013 г.....	52
5.3.4 План за развитие на община Георги Дамяново.....	53
5.3.5 План за развитие на община Чипровци	53
Приложения	56
Приложение 1. Видов състав и природозащитен статус на земноводните и влечугите в района на проекта	56
Приложение 2: Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта	58
Приложение 3: Видов състав и природозащитен статус на бозайниците в района на проучваната територия	69
Приложение 4 Типове природни местообитания и площно разпределение в територията обхват на проекта	72
Приложение 5. Списък и характеристика на защитените територии, попадащи в проучваната територия	74

1. Географски обхват: територия, административни данни – брой области, общини, градове и села

Разглежданият район включва в себе си 4 общини: Берковица, Георги Дамяново, Чипровци и Чупрене. Първите три от тях са на територията на област Монтана, а Чупрене е в област Видин. Общата площ на разглежданата територия е 1399,9 кв.км.

Община Берковица е с площ 465 кв.км. В себе си включва град Берковица и 19 села: Балювица, Бистрилица, Бокиловци, Боровци, Бързия, Гаганица, Замфирово, Комарево, Костенци, Котеновци, Лесковец, Мездрея, Песочница, Пърлиево, Рашовица, Слатина, Черешовица, Цветкова бара и Ягодово. Освен кметството на общината, в град Берковица има кметства и в селата Борово, Бързия и Замфирово. Кметски наместничества има в останалите села с изключение на село Цветкова бара.

Община Георги Дамяново е с площ 320,6 кв.км. Не включва градове, а самосела – 13 на брой. Те са: Помеждин, Еловица, Главановци, Видлица, Чемиш, Дива Слатина, Каменна Рикса, Меляне, Дълги Дел, Гаврил Геново, Георги Дамяново, Говежда и Копиловци, подредени по брой население към януари 2012 г. във възходящ ред. Селата Копиловци и Говежда имат кметства, останалите села имат кметски наместници, а седалище на общината е село Георги Дамяново.

Община Чипровци е с площ 286,9 кв.км. В нея има един град и девет села. Център на общината е град Чипровци, а селата включени в нея са пет с кметства: Мартиново, Железна, Превала, Бели мел, Горна Лука и четири с кметски наместничества: Митровци, Челюстница, Горна Ковачица и Равна.

Към област Видин спада община Чупрене с площ 327,3 кв.км. Общината се състои от девет села. Те са: Бостаните, Чупрене, Долни Лом, Горни Лом, Протополници, Репляна, Средогрив, Търговище и Върбово. Седалище на общината е село Чупрене, а кметства има в селата Горни Лом, Долни Лом, Репляна, Средогрив, Протополници, Върбово и Търговище.

2. Екологичен статус: качество на компонентите на околната среда, вид и площ на природните екосистеми; природозащитен статус и свързани с него режими за управление; брой видове, свързани с всяка екосистема и техния екологичен статус

2.1 Води

2.1.1. Хидрологична характеристика

По отношение на богатството на водните си ресурси територията обект на настоящата разработка е с високи показатели. От тук водят началото си 2 от големите български реки – Лом и Огоста. Северните склонове на Западна Стара планина и планините от Предбалкана (в рамките на проучваната територия) се отводняват към р. Дунав посредством два от главните Дунавски притоци – Лом и Огоста. В горното си течение те образуват широка приточна мрежа от многобройни по-малки реки с дълбоко всечени долини, например река Чупренска от водосбора на р. Лом; Превалска, Чипровска и Дългоделска от водосбора на р. Огоста. Главните реки и много от техните по-големи притоци, протичайки в северна посока, проломяват ридовете на Предбалкана, като формират съвременния релеф в областта.

Северните склонове се отличават с по-големи валежи поради изразен орографски ефект при изваляванията. Разликите са най-големи в ниско и среднопланинския пояс –

до 150 – 200 мм, а във високопланинския (над 1600 мм) те намаляват и към билото на планината напълно изчезват. Главно по тази причина водността на речните басейни по северния склон като цяло е по-голяма с 60 – 90 мм в пояса до 600 м и нараства постепенно, като най-голямата достигната разлика е 120 – 150 мм, особено в пояса 1000 – 1600 м; във високопланинския пояс (подобно на валежите) тя постепенно намалява и изчезва към билото.

Реките в рамките на територията обект на проучване се подхранват предимно от повърхностно оттичащи се валежни води, поради което се наблюдават резки колебания в речните водни количества. При проливни валежи и особено в съчетание със снеготопене се отбелязват големи прииждания. Пороен характер в горното си течение има река Огоста. Вътрешногодишното разпределение на речния отток е с умереноконтинентални черти на север от главното било. В нископланинския пояс (до 1000 м) пълноводието на реките се проявява в периода февруари – юни, с максимум през март – април или юни – съответно от снеготопене или максимални валежи, характерни за умерения климат. Маловодието е лятно – есенно с месечен минимум през август. В среднопланинския пояс (от 1000 до 1600 м) основното пълноводие е в границите март – юни с максимум през май. Маловодието на реките е лятно-есенно – през юли-октомври, с месечен минимум през септември. Над 1600 м н.в. пълноводието на реките е пролетно-лятно с максимум през май, а маловодието е зимно – през декември-февруари, поради устойчивото снегозадържане и подхранването на реките главно чрез незначително количество подземни води. Маловодието на реките не е толкова силно изразено. В Западна Стара планина и Предбалкана са едни от най-широко разпространените и най-водообилните карстови басейни в страната.

Реките в територията обект на проучване попадат във водосборния район на р. Огоста и реките западно от р. Огоста (р. Лом). Залесеността на речните поречия е предимно от нискостъблени гори и по малко от бук (*Fagus sp.*). Буковите гори се простират като един непрекъснат висок пояс по билото на Западна Стара планина, като най-голямо разпространение имат в поречието на р. Огоста.

2.1.2. Долини и корита на реките

Река Лом води началото си от източните склонове на пограничните планини в района на с. Горни Лом. Образува се от множество дерета, като за начало са приети изворите на р. Бърза под вр. Миджур. Тези рекички имат планински характер, с много стръмни наклони на речното корито и големи скорости на течението.

Река Огоста се образува от многобройни потоци в Чипровска планина, като за начало на р. Огоста е приета река Чипровска. Тече през тясна долина до гр. Монтана, след това навлиза в Дунавската равнина и при гр. Оряхово се влива в р. Дунава. Има около 40 притока, от които най-значителни са р. Ботуна (дължина 69 км и водосборна област 732 км²) и р. Бързия (дължина 35 км и водосборна област 241 км²).

2.1.3 Качество на водите

Според доклад за качеството на водите на ИАОСВ, водите на територията са в добро състояние като слабо до средно замърсени остават р. Огоста и реките западно от Огоста, като изключение правят само някои пунктове с влошено състояние - р. Огоста след гр. Монтана.

В изменението на нивата на подземните води в периода 2000–2009 г. са установени изразени положителни тенденции за увеличаване нивото на водите на места в терасите на реките Лом, Огоста¹.

2.2. Почви. Почвено райониране

В основната си част почвите в проучваната територия попадат в обхвата на Западната Предбалканска провинция, която от своя страна е част от Долнодунавската почвена подобласт, която влиза в състава на Карпатско – Дунавската почвена област. Най-високите части на територията попадат в Старопланинския средновисок почвен пояс (Копралев (отг. ред.), 2002).

Западната Предбалканска провинция на изток достига до р. Огоста. Разпространени са лесивирани почви – Luvisols (обикновени - haplik, LVh, светли – albic, LVa, хромови – chromic, LVx), а също така и планосолите – Planosols (кисели – dystic, PLd). Покрай реките има малки площи от наносни – Fluvisols (богати – eutric, FLe, и кисели – dystic, FLd) почви. Земите са от среден и лош бонитет – III и IV група, клас S3.. Основният проблем за опазването им е ерозията, но те са бедни и кисели, което допълнително усложнява използването им. Провинциална особеност е по-малката дълбочина на профила на лесивирани почви (Копралев (отг. ред.), 2002).

Старопланинския средновисок почвен пояс или пояс на кафявите планинско-горски почви (Cambisols, CM) обхваща териториите от 600-800 до 1800 м н.в. (Копралев (отг. ред.), 2002). Оформен е преди всичко от киселите (ненаситени) кафяви горски (dystic, CMd) и по-малко от наситените (eutric, CMe) почви. Характерни за пояса са рендзините (rendzic, LPk), които често са в комплекси с кафявите почви.

2.3 Биологично разнообразие

2.3.1 Флора и растителност

Базирайки се на събраната информация за Биологичното разнообразие на Западна стара планина (Спиридонов, 2007), в района обект на проучване, като част от Западна стара планина са установени:

Мъхове. Установените 134 вида съставляват 18% от българската мъхова флора, но истинският им брой се очаква да бъде поне двойно по-голям. Преобладават листнатите мъхове (Bryopsida) – 71 вида, следвани от чернодробните мъхове (Marchantiopsida) - 49 вида. В Европейската Червена книга са включени като редки *Lophozia ascendens*, *Scapania verrucosa*, *Grimmia caespiticia*, а като уязвим вид – *Neckera pennata*. Освен тези 4 вида, в националния Червен списък са включени още 9 вида. Три от тях се срещат в страната единствено тук – *Rhabdoweisia crispata*, *Grimmia elatior* и *Fabronia ciliaris*. Другите 6 вида имат в България само по още едно находище. От консервационно значимите видове 8 обитават скали, 2 вида – торфища, 2 вида - стари букови гори и 1 вид – влажни глинести почви.

Висша флора. Видовото разнообразие е много голямо – 1658 вида, и то съставлява над 45% от българската флора. Ендемичните видове и подвидове са 178; от тях 10 са български и 121 балкански ендемити. Рамондата (*Ramonda serbica*) е един от 16 ендемични реликти на Балканския п-ов. Представител на тропическо семейство растения, остатък от терциера, в района с намират единствените му находища в

¹ <http://eea.government.bg/cms/bg/soer-bg-2009/3quality/4water>

страната и най-северните в ареала му. Огромен е броят на консервационно значимите видове – 330. Застрашени в световен план са 8 вида, на европейски 56 и на национален 85 вида. Относително малко са защитените в България видове – 65.

Микота

Базирайки се на събраната информация за Биологичното разнообразие на Западна стара планина (Спиридонов и кол., 2007), в района на Западна стара планина са установени следните видове гъби:

- Лихенизирани гъби. В района са установени 137 вида, съставляващи 19% от българската лишейна флора. Очакват се най-малко двойно повече видове. Консервационно значимите видове са 8. От тях 3 вида са свързани с мъховата покривка по стари широколистни дървета, 1 вид с иглолистните дървета, 2 вида с мъховете по скалите и почвата и 2 вида с варовиковите скали.
- Макромицети. Досега са съобщени 169 вида, като в два района, където са провеждани специални изследвания върху гъбите техният брой е 111 (УОГС Петрохан), съответно 105 (в района около гр. Годеч). Най-много видове се срещат в буковите гори. Консервационно значимите видове са 8, но още 9 вида би следвало да се включат в националния Червен списък.

2.3.2 Типове природни местообитания

В проектната територия са установени 24 типа природни местообитания (Националното покритие на местообитанията в България), от които 8 приоритетни за опазване съгласно Директива 92/43/ЕЕС (Таблица 1, Фигура 2). Те са: Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините; Субпанонски степни тревни съобщества; Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus rubescens*; Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор (Западна Стара Планина и Предбалкан - BG0001040). Най-голям дял от природните местообитания се падат на горските местообитания Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum* (24.5%) и Мизийски букови гори (14.4%). Наред с горските масиви, територията е представена и с значителен дял тревни типове природни местообитания – Планински сенокосни ливади (13.0%). От горските типове природни местообитания най-слабо са представени: Мизийски гори от сребролистна липа; Гори от *Castanea sativa*; Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор; Мизийски гори от обикновена ела.

2.3.3. Фауна

Херпетологична стойност на района

Данни за херпетофауната в района на Западен Балкани и в околностите на района на проучване откриваме в публикациите на Ковачев (1912), Буреш и Цонков (1932, 1933, 1934, 1941, 1942), Beshkov & Veron (1964), Бешков (1961), Бешков (1966), Бешков (1972), Бешков (1984), Бешков (1986) и Бешков & Нанев (2002).

В района се срещат 9 вида земноводни и 14 вида влечуги. От тях в Червената книга на България е включен 1 вид – шипоопашатата сухоземна костенурка (*Testudo hermanni*). В Световния червен списък на IUCN са включени 2 вида – шипоопашатата костенурка (*Testudo hermanni*) и обикновената блатна костенурка (*Emys orbicularis*). Съгласно българското законодателство (Закон за биологичното разнообразие) в приложение 3 попадат 18 вида (приложение 1). До този момент за територията липсват целенасочени проучвания за състоянието на херпетофауната в района.

Орнитологична стойност на района

ОВМ „Западен Балкан“ се отличава с богато биоразнообразие. В орнитологично отношение мястото не е напълно проучено, като са установени 158 вида птици (Спиридонов и кол., 2007). Проучваната територия която е част от ОВМ „Западен Балкан“ са установени 146 вида птици (Янков и кол., 2007) от които 51 вида са с европейско природозащитно значение (BirdLife International, 2004). В категория SPEC1 попадат 2 вида, в SPEC2 – 17 и в SPEC3 – 32 вида. В Червената книга на България (под печат) са включени 40 вида от срещашите се тук. Западен Балкан поддържа една от най-многочислените гнездови популации на планинския кеклик (*Alectoris graeca*) и на ливадния дърдавец (*Crex crex*) в България (Спиридонов и кол., 2007). В района се срещат четири световнозастрашени вида птици – ловен сокол (*Falco cherrug*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), царски орел (*Aquila heliaca*) и белошипа ветрушка (*Falco naumanni*). Западен Балкан и в това число изследваната територия е представителна за алпийския биом поради комплекса от гнездящи алпийски видове - жълтоклюна гарга (*Pyrhocorax graculus*) и пъстрогуша завирушка (*Prunella collaris*). Той е сред най-важните места в България от значение за Европейския съюз за опазването на 31 вида – ливаден дърдавец, царски орел, ловен сокол, късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), уралска улулица (*Strix uralensis*), пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), червеноврата мухоловка (*Ficedula parva*), глухар (*Tetrao urogallus*), осояд (*Pernis apivorus*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), козодой (*Caprimulgus europaeus*), бухал (*Bubo bubo*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), червеногърба сврачка (*Lanius collurio*) и черночела сврачка (*Lanius minor*) и др. (Приложение 2). През последните години глухарят е застрашен от изчезване в района.

Бозайници

Досега в района на Западен Балкан са установени 61 вида бозайници (Спиридонов ред., 2007), като в района на проекта са установени 54 вида (Попов и кол., 2007, Спиридонов ред., 2007). Прилепите са 18 вида (близо 2/3 от групата в страната и почти толкова от видовете в Европа). Едни от най-важните пещери за тях са Сухи печ, Мишин камък и Водни печ, където са установени едни от най-важните размножителни колонии в Европа (Спиридонов ред., 2007).

Природозащитния статус на бозайната фауна: От установените видове в Червената книга на България (Големанов ред. под печат) попадат 13 вида от които: в категория критично застрашен (CR) – рис (*Lynx lynx*); в категория уязвим (VU) попадат 9 вида - южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), пещерен дългокрил (*Miniopterus schreibersii*), лалугер (*Spermophilus citellus*), вълк

(*Canis lupus*), видра (*Lutra lutra*), пъстър поп (*Vormela peregusna*); в категория застрашен (EN) попадат 3 вида – дива котка (*Felis silvestris*), златка (*Martes martes*), мечка (*Ursus arctos*). В червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN) попадат 6 вида в следните категории: Застрашени – *M. capaccinii*, *S. citellus*, *V. peregusna*. Близки до застрашеност – *R. euryale*, *M. schreibersii*, *L. Lutra*.

Една голяма част от видовете са защитени от Българското природозащитно законодателство, като в приложение II на Закона за биологичното разнообразие попадат 14 вида а в приложение II – 26 вида (Приложение 3).

Западен Балкан е от голяма значимост, като биокоридор за миграция на едрите бозайници. Той е “мостът”, по който от Карпатите през Сърбия навлиза в страната ни рисът, изчезналата в средата на миналия век голяма европейска котка (Спиридонов ред., 2007, Попов и кол. 2007).

2.4. Въздух

Чисотата на въздуха е определена като силна страна в общинските планове за развитие на четирите общини. Въздухът в община Берковица е с почти постоянна средногодишна влажност, особено благоприятен за белодробни заболявания. Освен това има голям брой слънчеви дни, относително високи валежи и голяма близост до планински масиви. В селищните територии на общината не се намират крупни производствени замърсители на атмосферата, водите и почвата. Проблеми, свързани със замърсяването на атмосферата, създават автомобилният транспорт в града и битовият фактор прахта от непочистените и неблагоустроени улици, битовите отпадъци. Мъглите и облачността през зимата затрудняват самопречистването на атмосферата, но преобладаващите зимни североизточни и северни ветрове с висока средна скорост влияят благоприятно за разсейването на атмосферните примеси.

В община Чупрене нивата на замърсеност на въздуха далеч не превишават долните оценъчни прагове. Концентрациите на вредни вещества в атмосферния въздух по смисъла на чл.4ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух са значително подустановените за страната норми.

2.5. Елементи от Националната екологична мрежа

Съгласно чл. 5 от ЗБР, защитените зони са предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. Защитените зони са тези елементи от Националната екологична мрежа, които изграждат българската част от единната европейска екологична мрежа „Натура 2000”.

Защитени зони по чл.6, ал1, т.1 и т.2 от ЗБР

Проучваната територия попада в обхвата на защитена зона по чл.6, ал.1, т.3 и т.4 от ЗБР BG0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан”. Документацията за зоната по чл.8, ал.1 от ЗБР е внесена в МОСВ с входящ номер: МОСВ/Вх.№ 26-00-3257, София, 05.10.2006 г. от Сдружение за дива природа „Балкани” и „Информационен и учебен център по екология”. Предложението за зоната е одобрено от Национален съвет по биологично разнообразие на 13 септември 2007 г. Предложението за зоната е одобрено

от Министерски съвет с Решение No 661 от 16 октомври 2007 г. Списъкът с всички одобрени зони е публикуван в ДВ., бр. 85 от 23 октомври 2007 г.

Общата площ на зоната е 219 715, 842 ха. Тя попада в алпийския и континентален биогеографски райони.

Целите на опазване на зоната са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в зоната са: 39 типа природни местообитания, от които 24 се срещат в рамките на проучваната територия (Приложение 4); 19 вида бозайници от приложение 2 (Таблица 4); 5 вида земноводни и влечуги, от които 3 вида – жълтокоремна бумка, шипоопашата костенурка и обикновена блатна костенурка са установени в проучваната територия (Таблица 2). Обект на опазване са 7 вида риби, в това число черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), обикновен щипок (*Cobitis taenia*), главоч (*Cottus gobio*), балканска кротушка (*Gobio kessleri*), малка кротушка (*Gobio uranoscopus*), европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*), балкански щипок (*Sabanejawia aurata*). Сред видовете обект на опазване са 18 вида безгръбначни, сред които най-приоритетни за опазване са: ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), пеперудата *Callimorpha quadripunctaria* и бръмбарите осмодерма (*Osmoderma eremita*) и алпийска розалия (*Rosalia alpina*). Обект на опазване в зоната са и 5 вида растения: червено усойниче (*Echium russicum*), обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), карпатска тоция (*Tozzia carpathica*), *Dicranum viride*, *Buxbaumia viridis* (Стандартен формуляр Натура 2000).

Други характеристики на защитената зона. Зоната включва планинските вериги на Стара планина от Искърския пролом до крайната западна част на планината в България и граничи със Сърбия. Във високите части преобладават нефрагментирани горски райони със значителни по площ вековни букови и иглолистни гори. В предпланинията ландшафта е нископланински с мозайка от дъбови гори, храсталаци и сухи тревни местообитания използвани, като екстензивни пасища, ливади и други земеделски земи, повечето изоставени. От зоната са изключени район на планирана ски зона, и полигон около две населени места с планове за развитие на минно добивната промишленост, като се е отчитало тези изключения да не са твърде големи по площ така, че да не се фрагментира планинското ядро на зоната. Към зоната е включен и района на езерото Рабиша и околните хълмове, които заедно с околния ландшафт са пряко свързани с останалите части на зоната (Стандартен формуляр Натура 2000).

Защитени зони по чл.6, ал.1, т.3 и т.4 от ЗБР

Проучваната територия попада в обхвата на защитена зона по чл.6, ал.1, т.3 и т.4 от Закона за биологичното разнообразие и орнитологично важно място (ОВМ) „Западен Балкан” с код BG 0002002 с площ 146 820,5 ха.

Документацията по чл. 8, ал.1 за зоната е внесена в МОСВ с Вх. No 48-00-255, София, 24.07.2006 г. Предложението е одобрено от Националния съвет по биологично разнообразие на 25.10.2007 г. Одобрено е от Министерски съвет с Решение No 802/04.12.2007. Одобреният от МС списък е публикуван в ДВ., бр. 107 от 18.12.2007 г.

Целите на опазване на зоната са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Видовете птици², обект на опазване в зоната и техния природозащитен статус са представени в Таблица 2.

Границите на мястото почти съвпадат с орографския обхват на западния дял на главната Старопланинска верига на северозапад от землищата на село Раковица и Подгоре до Петрохан и Понор планина на юг, и до долината на река Пробойница и Врачанска планина на югоизток. В границите на мястото попадат Белоградчишките скали и съседната на тях по-висока част на Предбалкана – простираща се на югоизток ивица от карстови хълмове (глами). На територията му се намира биосферният резерват “Чупрене” и резерватът “Горната кория”. Мястото обхваща предимно планински и полупланински горски местообитания. С най-голяма площ са представени широколистните гори – 80264 ха, като половината от тях са букови от *Fagus sylvatica* и *F. moesiaca*. Около 50% от буковие гори са на възраст между 80 и 250 години. Горите от благун (*Quercus frainetto*), цер (*Q. cerris*), горун (*Q. dalechampii*) и обикновен габър (*Carpinus betulus*) имат издънков характер. Иглолистните гори са 2080 ха – предимно смърчови (*Picea abies*) на територията на биосферния резерват “Чупрене” и смърчовоелови в “Горната кория”. Смърчовите гори са единствените естествени и компактни гори от този вид в Западна Стара планина и са сравнително добре запазени от антропогенно въздействие. Откритите пространства (пасища, обработваеми площи, скали и др.) са с площ от около 54300 ха. Въпреки сравнително малката застъпеност на скалните образувания и комплекси, те са най-изразеното местообитание в района, предоставящо места за гнездене на някои редки и застрашени грабливи птици и на черния щъркел (Спиридонов и кол., 2007).

Защитени територии

В обхвата на проучваната територия са обявени девет защитени територии (Приложение 5), от които един резерват (Чупрене), три защитени местности и 5 природни забележителности. Три от защитените територии се припокриват т.е. ПЗ „Водния скок” и ПЗ „Дуршин водопад” попадат в обхвата на ЗМ „Копрен”. Резерват „Чупрене” притежава и международен природозащитен статус, той е включен в списъка на биосферните резервати. Част от ЗТ излизат извън обхвата на проучваната

2 Включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие и Приложение I на Директива 79/409/ЕЕС

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

територия, като например ЗМ „Сто овци”, която обхваща и части от землището на с. Смоляновци, община Монтана. В приложение 5 е представена характеристика на ЗТ по площ, местоположение, категория на защита, заповед за обявяване, цел и режим на дейностите.

3. Социален статус: брой и структура на населението, разпределение в градски/селски райони, образователно ниво, пазар на труда и заетост, разпределение по икономически дейности

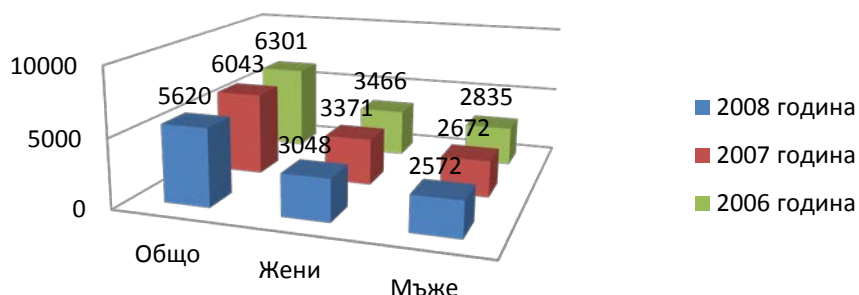
Общият брой жители на разглеждания район е 26838 към 31.12.2011 г. От тях 13166 мъже и 13672 жени. В проценти 49,06% към 50,94%. В трудоспособна възраст са 14516 души, в под трудоспособна са 3284, а в над трудоспособна възраст са 9572 души. Процентното разделение е 54,09% в трудоспособна, 12,24% под трудоспособна и 33,67% над трудоспособна възраст. Към 01.02.2011 г. броят на населението, завършило висше образование е 2724 души или 10,15% от населението. Броят на завършилите средно образование е 11078 или 41,28% от населението. Завършилите основно образование са 7969 души, което се равнява на 29,69% от населението на разглеждания район. От населението на възраст над седем години 295 души никога не са посещавали училище (1,1%). Към 2010 година разпределението на заетите по икономически сектори е: заети в селското стопанство 143 души; заети в промишлеността 2392 души; в сектора на търговията и услугите заетите са 489 души; в областта на образование, здравеопазване и други администрации заетите са 1793 души; в категория "други" заетите са 1226 души. Най-висок е процентът на заетите в промишлеността – 39,58%, следва сферата на образованието, здравеопазването и другите администрации с 29.67% от заетите, в категория "други" заетите са 20,29%, следвана е от сферата на търговията с 8,09% и на последно място с най-малък брой заети е сферата на селското стопанство с 2,37% от заетите за района.

Критерий	2007	2008	2009	2010	2011
Общо	33474	29213	28668	28086	26838
Мъже	14396	14077	14016	13534	13166
Жени	15451	15136	14652	14552	13672
Тудоспособна възраст	-	15453	14572	14884	14516
Под трудоспособна възраст	-	5231	4253	3541	3284
Над трудоспо-собна възраст	-	10024	9843	9661	9527

Таблица на разпределение между градско и селско население за разглеждания район:

Година	2007	2008	2009	2010	2011
Градско население	16151	1914	15788	15583	15118
Селско население	13696	7363	12880	12503	11720

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в икономически дейности

Най-заселена е община Берковица. Жителите ѝ наброяват 18 803 души към същата дата. От тях 9016 мъже и 9473 жени, т.е. 47,95% към 52,05%. От мъжете 1318 са под трудоспособна възраст, 5747 са в трудоспособна възраст, а 2114 са над трудоспособна възраст, т.е. 14,36% към 62,61%, към 23,03%. Жените под трудоспособна възраст са 1281, т.е. 13,31%, в трудоспособна възраст 4814, т.е. 50,02%, а над трудоспособна възраст са 3529, т.е. 36,67%. В град Берковица жителите са 13279 или 70,62% от населението на общината. Останалото население е разпределено в деветнадесетте села

Община Георги Дамяново има население от 2771 души към 31.12.2011 г. От тях 1374 са мъже, 1328 са жени. Процентно съотношението е 49,58% към 50,02% мъже/жени. Община Георги Дамяново се състои само от села. Възрастовото разпределение към 01.02.2011 г. е: 193 души подтрудоспособна възраст, от които 103 мъже и 90 жени. 1207 души в трудоспособна възраст, от които 787 мъже и 420 жени. 1371 души надтрудоспособна възраст, от които 522 мъже и 849 жени. Най-висок е процентът на хората над трудоспособна възраст 49,48%. След това е групата на населението в трудоспособна възраст 43,56%. И най-малка е групата на населението под трудоспособна възраст 6,96%.

Община Чипровци е с население от 3715 души – 1790 мъже и 1834 жени. Процентно 48,18% към 51,82% мъже/жени. Град Чипровци наброява 1839 души, а останалите 1785 души за заселени по селата. Градското население е 49,5% от населението на общината. Към 01.02.2011 г. възрастовото разпределение е: 247 души под трудоспособна възраст или 6,65%, 1824 души в трудоспособна възраст или 49,1% и 1644 души над трудоспособна възраст или 44,25%.

Община Чупрене е с население от 2023 души. Мъжете в общината са 986, а жените 1037. В проценти съотношението е 48,74% мъже към 51,26% жени. В общината няма градско население. Възрастовото разпределение към 01.02.2011 г. е: 245 души под трудоспособна възраст, 924 души в трудоспособна възраст и 914 души над трудоспособна възраст. Процентно най-голяма е групата на населението в трудоспособна възраст 44,36%, след това е над трудоспособната възраст 43,88% и най-малка е групата под трудоспособна възраст 11,76%.

4. Икономически статус: структура на земята (земеползване и площ; собственост), основни икономически дейности, включително брой стопански субекти по дейност и

размер (работни места, оборот); вид производство и обеми; вид и обем на използваните местни природни ресурси и специални режими/изисквания, свързани с тях. Списък на предприятия: земеделие, гори, водоползване за питейни нужди и напояване, производство и преработка на храни и напитки, туризъм, други услуги, минно дело, козметика, химическа и тежка промишленост.

4.1. Структура на земята.

Балансът на земите в разглеждана територия е следният по данни на ОСЗГ –Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица към м. декември 2010 г.:

Община	Обработваема земеделска земя /ха/	Естествени ливади, мери и пасища /ха/	Гори горска територия /ха/	Водни площи (ха)	
Чипровци	12 710,6	3 114	15 198,6	196,7	541,8
Чупрене	12 113,9	6 505,6	16 969,5	87,2	-
Георги Дамяново	12 872,8	3 337,9	16 053,2	193	500,5
Берковица	20 138	11 488	21 540,2	302,4*	194,5*
Общо	44 962,5	24 445,5	69 761,5	779,3	1236,8

4.2 Данни за обществено материалната база/собственост (при официално запитване до общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица бе предоставена от община Георги Дамяново (Таблица 40) и община Чупрене (Таблица 41)).

Списък на обществено-материалната база на територията на община Георги Дамяново			
Обект		Населено място	Собственост
1	Кметство – общ. сграда	Дълги дел	Публична общинска собственост
2	Културен дом	Дълги дел	Публична общинска собственост
3	Автоспирка	Дълги дел	Частна общинска собственост
4	Културен дом	Дива Слатина	Публична общинска собственост
5	Автобусна спирка	Дива Слатина	Частна общинска собственост
6	Сграда ДЗС	Говежда	Частна общинска собственост
7	Училище	Говежда	Публична общинска собственост
8	Автобусна спирка	Говежда	Частна общинска собственост
9	Сграда съблекалня	Говежда	Частна общинска собственост
10	Физкултурен салон	Говежда	Публична общинска собственост
11	Гараж с две клетки	Говежда	Частна общинска собственост
12	Общежитие	Говежда	Частна общинска собственост
13	Сграда-кметство	Говежда	Публична общинска собственост
14	Културен дом	Говежда	Публична държавна собственост
15	Сграда съблекални	Копиловци	Частна общинска собственост
16	Сграда – бивше училище	Копиловци	Публична общинска собственост
17	Сграда-кметство	Копиловци	Публична общинска собственост
18	Хижа Копрен	Копиловци	Частна общинска собственост
19	Културен дом	Копиловци	Публична държавна собственост
20	Здравен дом и поща	Копиловци	Публична общинска собственост

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

21	Сграда-кметство	Главановци	Публична общинска собственост
22	Автоспирка	Главановци	Публична общинска собственост
23	Сграда-кметство	Еловица	Публична държавна собственост
24	Автоспирка	Еловица	Частна общинска собственост
25	Салон – читалище	Меляне	Публична общинска собственост
26	Кметство – общ. сграда	Меляне	Публична общинска собственост
27	Гаражни клетки	Г. Дамяново	Частна общинска собственост
28	Стара поликлиника	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
29	Културен дом	Г. Дамяново	Публична държавна собственост
30	Народен дом	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
31	Старо училище	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
32	Училище – ново	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
33	Сграда – бивш ДДЮ „Горски кът”	Г. Дамяново	Частна общинска собственост
34	ДДЛРГ „Звънче”	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
35	Кухня-майка към соц. патронаж	Г. Дамяново	Частна общинска собственост
36	Административна сграда	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
37	Младежки дом	Г. Дамяново	Частна общинска собственост
38	Административно управление – сграда	Г. Дамяново	Публична общинска собственост
39	Сграда-музей	Г. Дамяново	Публична държавна собственост
40	Културен дом	Г. Геново	Публична държавна собственост
41	Съблекалня на стадиона	Г. Дамяново	Частна общинска собственост
42	Сграда – бивш ДДЮ „Йордан Радичков”	Г. Геново	Публична общинска собственост
43	Дом за нашите деца	Г. Геново	Публична общинска собственост
44	Комплекс „Балова шума”	Г. Геново	Публична общинска собственост
45	Сграда – музей	Г. Геново	Публична общинска собственост
46	Здравен дом	Г. Геново	Публична общинска собственост
47	Сграда-кметство	Г. Геново	Смесено, ½ ОС
48	Автоспирка	Чемиш	Частна общинска собственост
49	Трафопос	Чемиш	Публична общинска собственост
50	Сграда – кметство	Чемиш	Публична общинска собственост
51	Сграда – кметство	К. Рикса	Публична държавна собственост
52	Читалище	К. Рикса	Публична държавна собственост
53	Автоспирка	К. Рикса	Публична общинска собственост
54	Лагерна база	Говежда	Публична държавна собственост
55	Сграда-кметство	Помеждин	Публична държавно-общинска собственост- ½ смесено
56	Сграда-кметство	Видлица	Публична държавно-общинска собственост- ½ смесено

Таблица 1: Списък на общественно-материалната база на територията на община Георги Дамяново

Списък на общественно-материалната база на територията на община Чупрене			
Обект		Населено място	Собственост
1	Сграда общинска администрация	с. Чупрене	Публична общинска собственост
2	ОУ “акад.Михаил	с. Чупрене	Публична общинска собственост

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	Димитров”		
3	Сграда Детска градина	с. Чупрене	Публична общинска собственост
4	Сграда читалище “Христо Ботев 1897”	с. Чупрене	Публична общинска собственост
5	Туристическа спалня	с. Чупрене	Публична общинска собственост
6	Жилищен блок – 9 апартамента	с. Чупрене	Публична общинска собственост
7	Сграда къща-музей “Асен Балканска”	с. Чупрене	Публична общинска собственост
8	Сграда гаражи и ремонтна работилница	с. Чупрене	Публична общинска собственост
9	Сграда Защитено жилище	с. Чупрене	Публична общинска собственост
10	Сграда полиция	с. Чупрене	Публична общинска собственост
11	Биосферен резерват	с. Чупрене	Публична държавна собственост
12	Сграда кметство	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
13	ОУ “Христо Ботев”	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
14	Сграда Детска градина	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
15	Сграда Здравна служба	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
16	Сграда Клуб на пенсионера	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
17	Сграда читалище “Нов живот 1927”	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
18	Сграда етнографски музей	с. Горни Лом	Публична общинска собственост
19	Сграда кметство	с. Долни Лом	Публична общинска собственост
20	Сграда Здравна служба и дневен център за възрастни	с. Долни Лом	Публична общинска собственост
21	Сграда читалище “Наука 1927”	с. Долни Лом	Публична общинска собственост
22	Сграда бивше училище	с. Долни Лом	Публична общинска собственост
23	Сграда Защитено жилище	с. Долни Лом	Публична общинска собственост
24	Сграда кметство	с. Репляна	Публична общинска собственост
25	Сграда бивше училище	с. Репляна	Публична общинска собственост
26	Сграда читалище “Съзнание”	с. Репляна	Публична общинска собственост
27	с.Средогрив	с. Средогрив	Публична общинска собственост
28	Сграда кметство	с. Средогрив	Публична общинска собственост
29	Сграда кметство	с. Търговище	Публична общинска собственост
30	Сграда училище	с. Търговище	Публична общинска собственост
31	Сграда читалище	с. Търговище	Публична общинска собственост
32	Сграда кметство	с. Върбово	Публична общинска собственост
33	Сграда Здравна служба	с. Върбово	Публична общинска собственост
34	Сграда кметство	с. Върбово	Публична общинска собственост

Таблица 2: Списък на общественно-материалната база на територията на община Чупрене

4.3. Основни икономически дейности

4.3.1. Икономически сектори

Разглежданият район попада в Северозападен район за планиране на България, който е с най-нисък брутен вътрешен продукт и брутна добавена стойност за 2007 г. по данни на НСИ. Основните сектори, допринасящи за икономическото развитие на община Берковица са: търговия и ремонт; производство на продукти от други неметални минерални суровини; строителство; производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия; услуги; туризъм.

На територията на община Берковица са развити екологичното земеделие и животновъдство. Произвеждат се: ягоди, малини, кестени, лешници, касис, къпини, арония, мед.

Горите се използват за подпомагане на почивно дело, балнеолечение и ловен туризъм. Също така са източник на дървообработване и мебелно производство. Общината има традиции в златарството – златна бижутерия, сребърен филигран, кована и лята мед.

На територията на общината се намира вторият по обем залеж от цветен мрамор – в Берковския балкан, който е източник за направление в икономиката. В областта на машиностроенето най-силна е държавната компания – Берковски „ЗАИ“ – доскоро единствен производител на абразивни инструменти в Югоизточна Европа. В момента конкуренция са му местните „Булфлекс и Ко“ ООД, „Примекс инженеринг“ ЕООД и други по-малки фирми.

В община Георги Дамяново преработващата промишленост е основен структуроопределящ отрасъл. Наблюдава се икономически спад в структуроопределящите производства и ликвидиране на значителна част от тези производства - главно в рудодобива и дървообработващата промишленост. Значимите икономически сектори на територията на община Георги Дамяново са горско и селско стопанство, промишленост, производство и търговия, като основните дейности допринасящи за развитието на общината са: дърводобив и лесокултурни мероприятия, растениевъдство, животновъдство, дървопреработване, търговия с хранителни и промишлени стоки, развита читалищна дейност, килимарство, художествени занаяти, дърворезба.

В община Чипровци няма изразена специализация на стопанската дейност. Преобладаващата част от фирмите са малки и средни, със сравнително ниска конкурентоспособност, недостатъчно технологично оборудване, без достатъчен финансов ресурс и достъп до банково кредитиране. Основни сектори на икономиката са рудодобива, рудопреработка, дърводобив и преработка, хранително-преработвателна промишленост, услуги и туризъм. Според данните от баланса на територията на общината, структурата на територията на Чипровска община е изключително ценна и природосъобразна. Наличието на малко повече от 94% от територията на чипровската община се състои от гори, земеделски земи и води. Това спомага за рентабилното развитие на следните отрасли: туризъм, с неговите разновидности - селски туризъм, екотуризм, поклоннически туризъм и спортен туризъм; отглеждане на билки, етерични култури и диворастящи плодове; отглеждане

на животни - кози, овце, крави, свине и птици, за производството на месо, мляко и на полуфабрикати и готова продукция от тях; развитие на лесничейството, възраждане на горите, добив на дървета от общинската гора и дървопреработване; отглеждане на картофи, царевица и овощни дървета.

Основната дейност на предприятията, намиращи се на територията в община Чупрене, е в областта на химическата промишленост, хранително-вкусовата, дървопреработващата, електро-производствената. Основният дял на общинската икономика е съсредоточен в с. Горни Лом. Предприятията в областта на телефонно производството, шивашката дейност, автосервизи, производство с военно предназначение са ликвидирани поради стеснен пазар и криза в производството. Най-голямото предприятие на територията на общината е завод "Миджур" с. Горни Лом, което произвежда взривни материали за вътрешния и външния пазар. Единственото държавно предприятие на територията на общината е Държавно лесничейство с. Чупрене с основна дейност дърводобив и стопанисване на горите от държавния горски фонд.

4.3.2. Разпределение на заетите по сектори

В таблица 3 са представени обобщени данни по отношение на средния брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица. Данните от НСИ са изготвени на ниво община.

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за района									
Икономически дейности	2006			2007			2008		
	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М
ОБЩО за района	6301	3466	2835	6043	3371	2672	5620	3048	2572
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	158	29	129	143	37	106	222	58	164
Добивна промишленост	..	..	..	12	3	9	..	..	..
Преработваща промишленост	2410	1397	1013	2386	1321	1065	1813	944	869
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	223	38	185	147	32	115	7	0	7
Строителство	170	17	153	188	26	162	232	34	198
Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството	507	337	170	489	323	166	571	368	203
Хотели и ресторанти	111	75	36	128	87	41	132	101	31
Транспорт, складиране и съобщения	100	46	54	87	41	46	96	52	44
Финансово посредничество	15	11	4	27	22	5	11	9	2
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	89	32	57	81	28	53	17	11	6
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	608	305	303	603	308	295	511	278	233
Образование	731	539	192	679	499	180	574	427	147
Здравеопазване и социални дейности	390	280	110	507	367	140	479	363	116
Други дейности, обслужващи	491	233	258	423	214	209	105	65	40

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Таблица 3: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на разглеждания регион: общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица

В таблица 3.1 са представени обобщени данни по отношение на средния брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за 2010 г. на територията на общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица.

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за района за 2010 година

Общо	6043
Селскостопанска дейност	143
Промисленост	2392
Търговия	489
Образование	1793
Други	1226

Таблица 3.1: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2010 г. на територията на разглеждания регион: общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за община Берковица

Икономически дейности	2006			2007			2008		
	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М
ОБЩО за община Берковица	4774	2695	2079	4630	2639	1991	4271	2331	1940
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	123	26	97	113	31	82	169	45	124
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	..	..	..
Преработваща промишленост	2077	1245	832	1987	1143	844	1660	865	795
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	184	34	150	119	29	90	-	-	-
Строителство	170	17	153	188	26	162	232	34	198
Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството	404	263	141	395	253	142	451	281	170
Хотели и ресторанти	98	63	35	119	81	38	124	94	30
Транспорт, складиране и съобщения	100	46	54	87	41	46	83	42	41
Финансово посредничество	15	11	4	27	22	5	11	9	2
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	89	32	57	81	28	53	17	11	6
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	341	186	155	327	182	145	303	175	128
Образование	507	363	144	500	368	132	425	320	105
Здравеопазване и социални дейности	371	269	102	376	277	99	380	295	85
Други дейности, обслужващи обществото и личността	295	140	155	311	158	153	61	30	31

Таблица 4: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на община Берковица³

Данни за среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности на територията на община Георги Дамяново са представени в таблица 49 за 2006, 2007 и 2008 г.

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за община Георги Дамяново									
Икономически дейности	2006			2007			2008		
	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М
ОБЩО за община Георги Дамяново	620	333	287	569	301	268	515	285	230
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	32	2	30	14	2	12	30	6	24
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	160	84	76	176	83	93	144	76	68
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	39	4	35	28	3	25	7		7
Строителство	-	-	-	-	-	-	..	..	..
Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството	42	29	13	45	32	13	42	30	12
Хотели и ресторанти	6	5	1	3	0	3	4	3	1
Транспорт, складиране и съобщения	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Финансово посредничество	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	91	38	53	97	41	56	79	37	42
Образование	138	101	37	85	55	30	69	45	24
Здравеопазване и социални дейности	..	..	..	92	64	28	78	58	20
Други дейности,обслужващи обществото и личността	38	23	15	11	10	1	11	9	2

Таблица 5: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на община Георги Дамяново⁴

Таблица 45 са представени данни за среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на община Чипровци.

3 Източник на информация: НСИ, Заявление за предоставяне на статистическа информация № 26-00-272/17.05.2010г.

4 Източник на информация: НСИ, Заявление за предоставяне на статистическа информация № 26-00-272/17.05.2010г.

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за община Чипровци									
Икономически дейности	2006			2007			2008		
	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М
ОБЩО за община Чипровци	6301	3466	2835	6043	3371	2672	584	301	283
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	158	29	129	143	37	106	23	7	16
Добивна промишленост	..	..	..	12	3	9	..	..	..
Преработваща промишленост	2410	1397	1013	2386	1321	1065	..	..	..
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	223	38	185	147	32	115	-	-	-
Строителство	170	17	153	188	26	162	..	..	..
Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството	507	337	170	489	323	166	67	49	18
Хотели и ресторанти	111	75	36	128	87	41	4	4	..
Транспорт, складиране и съобщения	100	46	54	87	41	46	13	10	3
Финансово посредничество	15	11	4	27	22	5	-	-	-
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	89	32	57	81	28	53	..	..	..
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	608	305	303	603	308	295	83	48	35
Образование	731	539	192	679	499	180	52	38	14
Здравеопазване и социални дейности	390	280	110	507	367	140	21	10	11
Други дейности,обслужващи обществото и личността	491	233	258	423	214	209	24	17	7

Таблица 6: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на община Чипровци⁵

Данни за среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности на територията на община Чупрене са представени в таблица 51 за 2006, 2007 и 2008 г.

⁵ Източник на информация: НСИ, Заявление за предоставяне на статистическа информация № 26-00-272/17.05.2010г.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за община Чупрене									
Икономически дейности	2006			2007			2008		
	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М	Общо	Ж	М
ОБЩО за община Чупрене	247	118	129	224	109	115	250	131	119
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	3	1	2	8	1	7	..	..	..
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	..	..	..	12	3	9	9	3	6
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	..	-	..	..	..	..	..	..	..
Строителство	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Търговия, ремонт на автомобили, лични вещи и стоки за домакинството	14	11	3	13	11	2	11	8	3
Хотели и ресторанти	..	..	..	..	..	..	..	..	-
Транспорт, складиране и съобщения	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Финансово посредничество	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Операции с недвижими имоти и бизнес услуги	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Държавно управление; задължително обществено осигуряване	71	28	43	75	31	44	46	18	28
Образование	31	25	6	31	25	6	28	24	4
Здравеопазване и социални дейности	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Други дейности,обслужващи обществото и личността	..	..	..	..	..	..	9	9	0

Таблица 7: Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за 2006, 2007 и 2008 г. на територията на община Чупрене⁶

4.3.3. Селскостопански сектор

Обща площ на земеделската земя на територията на общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица е 44 % от общата им площ. Обработваемата земеделска земя на територията на общините е 64 % от земеделската площ и 28 % от общата им площ. Поради специфичните характеристики на природните особености като климат и почви в планинските райони, възможностите за отглеждане земеделски продукти е ограничен. Районът се характеризира с благоприятни условия за отглеждане на билки, етерични култури, диворастящи плодове и картофи, царевича и овощни дървета, които са и основана дейност на значителен дял от домакинствата в населените места на територията на района. Основен проблем, пред който са изправени земеделските производители, са пазарните условия – ниските цени на изкупуване на готовата продукция и липсата на възможности за намиране на по добри пазарни условия. Друг основен проблем, пред който са изправени земеделските производители и оказва отрицателно въздействие върху развитието на селскостопанския сектор, е липсата на техника или наличието на стара и амортизирана такава.

Животновъдство

⁶ Източник на информация: НСИ, Заявление за предоставяне на статистическа информация № 26-00-272/17.05.2010г.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Животновъдството е характерно за района, включително отглеждането на животни за месо. За съжаление броят на отглежданите животни е силно намалял в последните 20 години. На територията се отглеждат и застрашени от изчезване местни породи като каракачански овце, коне и кучета, реплианска овца и др. С животновъдството е свързано и поддържането на пасищата и ливадите в района, които са над 35% от земеделските земи. Те са ценен природен ресурс и са дефинирани като земеделски земи с висока природна стойност, съгласно заповед на Министъра на земеделието и храните. Пасищата и ливадите са разпознати и като Натура 2000 хабитати, съгласно Директивата за природните местообитания. Тяхното изоставане ще има сериозен негативен ефект върху качеството на околната среда, затова нашите очаквания са инвестициите в земеделските стопанства да окажат и допълнителна добавена стойност за поддържането на тези ценни природни местообитания.

Друга застъпена и характерна за района селскостопанска дейност е пчеларството. На територията има регистрирани 25 пчелари, които са потенциални бенефициенти по мярката за инвестиции в земеделските стопанства⁷.

По данни на община Чипровци в животновъдството най-голям дял заемат овцете – 6811 бр., следват козите – 3974 бр. и крави – 264 бр. По данни на община Георги Дамяново съгласно таблица 56 броят и видовете животни, отглеждани на територията на общината са говеда – 207 бр.; овце – 3703 бр.; кози- 2451 бр.; свине – 134 бр.; птици – 8923 бр.; биволици – 3 бр.; пчелни семейства – 1657 бр.

Животновъдство на територията на община Георги Дамяново							
Населено място	Животновъдство (брой по видове)						
	Говеда	Овце	Кози	Свине	Птици	Биволици	Пчелни семейства
Видлица	7	44	103	0	248	0	91
Гаврил Геново	25	112	96	16	298	0	93
Георги Дамяново	27	265	211	22	2205	0	319
Говежда	0	169	237	19	558	3	327
Дива Слатина	0	52	140	3	120	0	49
Дълги Дел	0	115	141	4	236	0	52
Еловица	56	40	13		424		274
Каменна Рикса	0	32	51	0	312	0	27
Копиловци	23	1334	687	65	2635	0	128
Меляне	3	890	582		1084	0	155
Помеждин	0	0	0	0	24	0	0
Чемиш	20	61	6	0	341	0	114
Главановци	46	589	184	5	438	0	28
Община Георги Дамяново	207	3703	2451	134	8923	3	1657

1. По данни на община Георги Дамяново

Таблица 8: Животновъдство на територията на община Георги Дамяново.

⁷ <http://mig-zapadnastaraplanina.com/wp-content/uploads/2012/07/Strategiya-mestno-razvitie.pdf>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Животновъдството на територията на Община Чупрене е сред основните развити отрасли. Отглежданите животни са предимно крави и овце. Частни кравеферми има в селата Чупрене, Долни Лом, Средогрив и Върбово. Овцеферма за селектирана порода овце „Реплянка” има в с. Репляна. Частни пчелини с над 10 пчелни семейства има в селата Чупрене и Горни Лом. В с. Протопопинци има ферма за щрауси.

Основните животински видове, отглеждани в селата на община Берковица са свинете, овцете, говедата и пчели. Животновъдството е отрасъл, който е силно развит в сравнение с други стопански отрасли на територията и е основна дейност за повече от 50 % от населението в селата на разглеждания регион. Основните видове животни, които се отглеждат са кози, овце, крави, свине, птици и пчели. Районът се характеризира и с отглеждането на селектирана порода овца „Реплянка”. Реплянската овца е българска порода овце с предназначение добив на вълна, мляко и месо.

4.3.4. Икономическо използване на горите

По данни на Агенция по геодезия, картография и кадастър към Министерството на регионалното развитие и благоустройството повече от 50 % от територията на общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица е горска площ. Дърводобивът и дървообработката е отрасъл, допринасящ за икономическото развитие на региона. На територията действат седем предприятия за дърводобив и дървопреработка. Значителен дял от горските площи е в обхвата на Натура 2000, което е ограничаващ фактор за икономическото използване на горите.

Основните дейности, развити на територията на района, свързани с икономическото използване на горите, са лесничейство, възраждане на горите, добив на дървета от общинската гора и дървопреработване.

Добив на дървесина през 2012 г., куб. м.

ДЛС/ ДГС	Едра	Средна	Дребна	Дърва		Всичко
				За отопл.	ОЗМ	
ДГС Берковица	3427	3497	424	11738	900	19986
ДГС Говежда	1721	5797	369	5001	50	12938
ДГС Чипровци	633	2079	143	2830	238	5923
Общо	5781	11373	936	19569	1188	38847

Добив на дървесина през 2011 г., куб.м.

ДЛС/ ДГС	Едра	Средна	Дребна	Дърва		Всичко
				За отопл.	ОЗМ	
ДГС Берковица	7845	5318	763	11692	2041	27659
ДГС Говежда	2430	8445	549	11220	514	23151
ДГС Чипровци	1357	1930	252	6767	55	10361
Общо	11632	15693	1564	29679	2610	61178

Общата площ на ДЛ "Берковица" към 2003 г. възлиза на 26450,7 ха, в т.ч. природен парк "Врачански Балкан" - 3907,9 ха. Общо предоставените площи (по заповеди), без да се изключват от ДГФ, които продължават да действат към 31.12.1998 год. възлизат на 88,3 ха. Чуждите земи в ДГФ (пътища от РПМ и др.) са с площ 18,4 ха. Горите, създадени върху земи от поземления фонд (гори ССФ) са с площ 158,6 ха в т.ч. на територията на НП "Врачански Балкан" – 14,9 ха. Земите по чл.10, ал.5 (подлежащи на реституция) са с площ 522,0 ха, от която залесена 498,8 ха.

От залесената площ (24661,1 ха), 20706,9 ха или 84,0% са насаждения с естествен произход, културите заемат 3934,3 ха или 15,9% и 19,9 ха или 0,1% са клек. Незалесената дървопроизводителна площ включва: сечища - 25,1 ха; пожарища - 17,2 ха и голини - 44,2 ха. От недървопроизводителните площи с най-голям дял са: нелесопригодните площи - 782,1 ха; поляните - 417,8 ха, нелесопригодните голини - 177,2 ха и скалите - 104,1 ха.

Според функциите площта на ДЛ "Берковица" се разпределя, както следва:

- Гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции - 15987,0 ха (60,4%), от която залесена 15644,7 ха (59,1%);
- Гори и земи със специални функции - 10463,7 ха (39,6%), от която залесена - 9016,4 ха (34,1%), в т.ч. клек 19,9 ха.

По лесоустройствен проект (1988-1998 г.) е било предвидено ползване в размер на 441650 куб.м стояща маса с клони или средногодишно по 40150 куб.м. По проект е работено 11 години, като е реализирано ползването от 423293 куб.м или средногодишно по 38481 куб.м. Това показва, че ползването от всички видове сечи е изпълнено на 95,8% спрямо предвиденото по проект. Общо от главни сечи са добити 137969 куб. м или 78,3% от предвиденото, а от отгледни и санитарни сечи 285324 куб. м или 107,5% от предвиденото по ЛУП.

Таблица 5
Разпределение на горската площ по вид на земите

Вид на земята	Площ в ха	%
Залесена площ	24661.10	93.2
Незалесена дървопроизводителна площ	86.50	0.3
Недървопроизводителна площ	1703.10	6.4
Горски пасища	0.00	0.0
Всичко:	26450.7	100.0

Таблица 6
Разпределение на горската площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	4005.40	15.1
Широколистни високоствъблени	8176.70	30.9
За реконструкция	3077.20	11.6
Издънкови за прерастване	0.00	0.0

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Издънкови за превръщане	10796.60	40.8
Нискостъблени	394.80	1.5
Всичко:	26450.7	100.0

Таблица 7

Разпределение на общата площ по групи гори и функции (горски фонд, предоставен горски фонд, горски поляни и гори в селскостопанския фонд)

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	2169.20	2131.40	13817.80	13513.30	15987.00	15644.70
Защитни	380.30	323.70	3411.70	2789.50	3792.00	3113.20
Рекреационни	470.90	438.80	1476.90	1426.00	1947.80	1864.80
Защитени	879.00	832.00	3240.50	2604.80	4119.50	3436.80
Други	106.00	104.30	498.40	497.30	604.40	601.60
Общо ЗРЗТ	1836.20	1698.80	8627.50	7317.60	10463.70	9016.40
Общо ЗРЗТ+ДСФ	4005.40	3830.20	22445.30	20830.90	26450.70	24661.10
Общо ЗРЗТ	1836.20	1698.80	8627.50	7317.60	10463.70	9016.40
Общо ДСФ+ЗРЗТ	4005.40	3830.20	22445.30	20830.90	26450.70	24661.10
Горски пасища	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Общо	9847.00	9359.20	53518.10	48979.40	63365.10	58338.60

На територията на община Чипровци функционира държавно горско стопанство "Чипровци".⁸ Територията на лесничейството е разположена в югозападната част на област Монтана и обхваща изцяло община Чипровци. Гората е разпръсната на големи и малки комплекси върху землищата на 9 села: Превала, Горна Лука, Митровци, Бели Мел, Челюстница, Горна Ковачица, Равна, Мартиново, Железна и гр. Чипровци. Площта на ДЛ "Чипровци" е 16539,0 ха, от която 15280,7 ха или 92,5% е залесена.

По вид на собствеността разпределението е дадено в Таблица № 6. Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 9. В лесоустройственият проект от 1992 година е предвидено общо ползване в размер на 177755 куб.м (средно годишно 17775 куб.м), от което 8014 куб.м годишно от главни сечи и 9761 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 103150 куб.м (средно годишно 10315 куб.м) или 58,3% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 44652 куб.м (ср. год. 4465 куб.м) или 55,7%, а от отгледни и санитарни сечи 61484 куб.м (ср. год. 6148 куб.м) или 63,0% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда общ средно годишен добив без клони от 18167 куб.м – 7579 куб.м добив от главни сечи и 10588 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Таблица 5

Разпределение на горската площ по вид на земите

Вид на земята	Площ в ха	%
Залесена площ	15280.70	92.4
Незалесена дървопроизводителна площ	398.20	2.4

⁸ По данни на регионална дирекция по горите Берковица
http://www.berkovitca.iag.bg/struct/lang/1/type/G/id/46/unit_single

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Недървопроизводителна площ	860.10	5.2
Всичко:	16539	100.0

Таблица 6
Разпределение на горската площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	3013.20	18.5
Широколистни високоствъблени	2894.20	17.8
За реконструкция	4701.80	28.9
Издънкови за превръщане	5674.50	34.8
Всичко:	16283.7	100.0

Таблица 7
Разпределение на общата площ по групи гори и функции (горски фонд, предоставен горски фонд, горски поляни и гори в селскостопанския фонд)

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	2773.60	2528.20	11914.10	11219.50	14687.70	13747.70
Защитни	200.20	196.70	1271.50	962.50	1471.70	1159.20
Рекреационни	22.50	22.50	82.30	80.00	104.80	102.50
Защитени	3.80	3.80	26.70	24.60	30.50	28.40
Други	13.10	13.10	231.20	229.70	244.30	242.80
Общо ЗРЗТ	239.60	236.10	1611.70	1296.80	1851.30	1532.90
Общо ЗРЗТ+ДСФ	3013.20	2764.30	13525.80	12516.30	16539.00	15280.60
Общо ЗРЗТ	239.60	236.10	1611.70	1296.80	1851.30	1532.90
Общо ДСФ+ЗРЗТ	3013.20	2764.30	13525.80	12516.40	16539.00	15280.70
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
Общо	6266.00	5764.70	28663.30	26329.50	34929.30	32094.20

Общото фитосанитарно състояние на горите на територията на ДЛ “Чипровци” е сравнително добро. Повреди са установени на 6,7% от залесената площ на лесничейството, като най-засегнати са дъбовите (3,1%) и буковите (2,5%) насаждения. Най-разпространената повреда е суховършия, което обхваща 586,4 ха залесена площ. На второ място е гниенето при бука, което е установено на 409,5 ха залесена площ. Повреди от снеговал и снеголом са наблюдавани най-често в иглолистни култури, но върху незначителни площи. Без стопанско значение са и повредите от шикалки и гали по бука, причинявани от буковата шикалчица. Установени са повреди от зимна педомерка и ръждива борова листна оса. Повредите от паша са незначителни – върху 2,2 ха площ. През изминалия ревизионен период в района на лесничейството са станали 14 пожара и са опожарени над 385 дка горски насаждения. Най-много пожари са възникнали през 2000 г. – общо 9 при 341 дка опожарена горска площ. Най-много са нарушенията от незаконна сеч – средно по 29 годишно. Отсечена е общо 1694,67 куб.м дървесна маса. Голям е и броя на ловните нарушения – 27 за отчетния период, като са убити 6 броя дивеч. Броят на нарушенията от незаконна паша е 28.

В община Чупрене функционира държавно горско стопанство "Чупрене".⁹ Територията на ДГС "Чупрене" се намира в област Монтана и обхваща само землището на община Чупрене, в която се намират следните села: Чупрене, Репляна, Върбово, Горни лом, Долни лом, Търговище, Средогрив и Протопопинци. Лесистостта в общината е 55,3%. Държавният горски фонд се разделя на гори и горски площи (16801,8 ха) и горски пасища (8,3 ха). Горите извън ДГФ са общо 1507,0 ха, от които предоставен горски фонд 685,9 ха, ССФ 112,5 ха и 708,0 ха неусвоени гори, изключвани с различни РМС. В лесоустройствения проект от 1985 година е предвидено общо ползване в размер на 353820 куб.м стояща маса от всички видове сечи. Общо за ревизионния период от 12 години (1985-1996) са отсечени от всички видове сечи 168021 куб.м, което е 50.3% от предвиденото по лесоустройствен проект.

Таблица 5

Разпределение на горската площ по вид на земите

Вид на земята	Площ в ха	%
Залесена площ	15702.20	93.4
Незалесена дървопроизводителна площ	244.80	1.5
Недървопроизводителна площ	854.80	5.1
Горски пасища	8.30	0.0
Всичко:	16810.1	100.0

Таблица 6

Разпределение на горската площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	3912.90	23.3
Широколистни високоствъблени	6024.90	35.8
За реконструкция	1605.90	9.6
Издънкове за превръщане	4864.50	28.9
Нискоствъблени	401.90	2.4
Всичко:	16810.1	100.0

Таблица 7

Разпределение на общата площ по групи гори и функции (горски фонд, предоставен горски фонд, горски поляни и гори в селскостопанския фонд)

⁹ Данните са от Регионална дирекция по горите Берковица
http://www.berkovitca.iag.bg/struct/lang/1/type/G/id/49/unit_single.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	2684.40	2605.80	10962.30	10263.40	13646.70	12869.20
Защитни	230.30	216.00	1243.50	1040.80	1473.80	1256.80
Рекреационни	0.00	0.00	32.70	29.20	32.70	29.20
Защитени	935.20	842.70	176.00	166.90	1111.20	1009.60
Други	63.00	63.00	474.40	474.40	537.40	537.40
Общо ЗРЗТ	1228.50	1121.70	1926.60	1711.30	3155.10	2833.00
Общо ЗРЗТ+ДСФ	3912.90	3727.50	12888.90	11974.70	16801.80	15702.20
Общо ЗРЗТ	1228.50	1121.70	1926.60	1711.30	3155.10	2833.00
Общо ДСФ+ЗРЗТ	3912.90	3727.50	12888.90	11974.70	16801.80	15702.20
Горски пасища	0.00	0.00	8.30	0.00	8.30	0.00
Общо	9054.30	8576.70	27712.70	25660.70	36767.00	34237.40

На територията на община Георги Дамяново функционира държавно горско стопанство "Говежда"¹⁰. Площта на горското стопанството е разположена в землищата на следните населени места: с. Дълги Дел, с. Дива Слатина, с. Говежда, с. Копиловци, с. Главановци, с. Еловица, с. Меляне, с. Помеждин, с. Георги Дамяново, с. Гаврил Геново, с. Видлица, с. Чемиш и с. Камена Рикса.

Горите, стопанисвани от ДЛ "Говежда", са разположени изцяло на територията на община Георги Дамяново, област Монтана. Общата площ на общината възлиза на 32800,0 ха, от която 16339,7 ха са държавни гори. Тук попадат 14702,7 ха държавен горски фонд (ДГФ), 625,8 ха горски пасища (ГП) и 1011,2 ха предоставен горски фонд (ПГФ). Горите извън горския фонд са 116,6 ха като върху земеделски земи (ССФ) са създадени 83,9 ха гори и 32,7 ха са изключените и новоустроени гори. Общата площ на земите по чл.10 от ЗСПЗЗ е 283,6 ха.

Общата площ на ДЛ "Говежда" е 15328.5 ха, като в тази площ са включени и горските пасища. Залесената площ на стопанството е 13923.3 ха, което е 94.7 % от общата му площ без горските пасища. Незалесената дървопроизводителна площ е 275.7 ха или 1.8 % от общата площ. От нея 47.5 ха (0.3 %) заемат невъзобновените сечища, 218.2 ха (1.5 %) са голини и 10.0 ха (0.1 %) са пожарища. Всички сечища, пожарища и част от голините са предвидени за залесяване. Общо дървопроизводителната площ на стопанството е 14199.0 ха или 96.6% от общата площ. Недървопроизводителната горска площ е 503.7 ха или 3.4 % от общата му площ. Една част от нея - поляни, разсадници и други може да се използва за различни странични ползвания, друга част се явява технологически необходима за производствения процес - шосета, пътища, временни складове, просеки

¹⁰ Данните са от Регионална дирекция по горите Берковица
http://www.berkovitca.iag.bg/struct/lang/1/type/G/id/44/unit_single.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

и т.н., а една част е неизползваема за горскостопанска дейност - нелесопригодни площи и голини, сипеи, скали и други.

Общото разпределение на вида на горската площ по вида на земите е следното:

Вид на земята	Площ в ха	%
Залесена площ	69567,30	92,6
Незалесена дървопроизводителна площ	1005,20	1,34
Недървопроизводителна площ	3921,70	5,22
Горски пасища	634,10	0,84
Всичко:	58318,20	100

Общото разпределение на вида на горската площ по вида на горите е:

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	14217,1	18,99
Широколистни високоствъблени	22636,8	30,23
За реконструкция	12059,5	16,11
Издънкове за превръщане	24910,4	33,27
Нискоствъблени	1049,2	1,4
Всичко:	74873	100

Разпределението на общата площ по групи гори и функции (горски фонд, предоставен горски фонд, горски поляни и гори в селскостопанския фонд) е:

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	Обща площ	Залесена	Обща площ	Залесена	Обща площ	Залесена
ДС функции	10606,3	10068,4	45039,6	43024,3	55645,9	53092,7
Защитни	1035,6	957,7	8237,3	6930,1	9272,9	7887,8
Рекреационни	494,6	462,5	1599,9	1542,1	2094,5	2004,6
Защитени	1896,8	1742,5	4106,5	3366,3	6003,3	5108,8
Други	183,8	182,1	1293,8	1291,2	1477,6	1473,3
Общо ЗРЗТ	3610,8	3344,8	15237,5	13129,7	18848,3	16474,5
Общо ЗРЗТ+ДСФ	14217,1	13413,2	60277,1	56154	74494,2	69567,2
Общо ЗРЗТ	3610,8	3344,8	15237,5	13129,7	18848,3	16474,5
Общо ДСФ + ЗРЗТ	14217,1	13413,2	60277,1	56154,1	74494,2	69567,3
Горски пасища	0	0	634,1	0	634,1	0
Общо	32045	30171,2	136425,8	125437,8	168470,8	155609

На територията на община Чупрене се намира ловен дом "Чупрене" с ловен район от 7076,4 ха. Той е част от Държавна дивечовъдна станция "Миджур". ДДивС Миджур попада на територията на Регионално управление на горите Берковица, а седалището на станцията е в град Белоградчик¹¹. Основна дейност е провеждането на организиран ловен туризъм, както и охрана, опазване и подобряване на екстериорните и трофейни качества на дивеча.

Ловните периоди за различните видове дивеч са:

- Благороден елен: Мъжки и приплоди - от 1 септември до 31 януари; Женски от 1 октомври до 31 декември
- Сърна: Мъжки (селекционно и трофейно) – от 1 май до 30 октомври; Женски и приплодни - от 1 септември до 30 октомври
- Дива свиня: Подборен лов: Мъжки – целогодишно; Женски, приплоди, едно и двегодишни – целогодишно; Групов лов (гонка) – от 1 октомври до 31 декември
- Хищници : Вълк, лисица и бялка – целогодишно; Дива котка – от 1 октомври до 28 февруари

4.4. Списък на предприятията

4.4.1. Горскостопански

Фирма Еко Тера Лес функционира на територията на община Чипровци. Предлага дървопреработване, дърводобив и дърва за огрев¹². Печели много от търговете на държавните горски стопанства за добив на дървесина.

4.4.2. Селскостопански

В община Берковица се намира фирма Екотера за биологично производство. Тя се занимава с производството на ягоди и изнася им в чужбина. Към 2012 година край Берковица фирмата обработва 15 000 декара земя¹³. Отделно се обработват 5 000 декара край Пазарджик. Освен ягоди се произвеждат малини, ябълки, сливи и лешници. Прогнозният добив за 2012 година е 8 000 тона. Във фирмата 50 души работят за постоянно, а по време на ягодобера се наемат още 1000 души. В началото

¹¹ <http://www.hunting-bg.com/index.asp?lang=bg&index=0>

¹²

http://www.registarnaselskotostopanstvo.com/%D0%93%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%B8_%D0%B4%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B2/%D0%A3%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8_%D0%B7%D0%B0_%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%B8_%D0%B4%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B2%D0%B0/%D0%95%D0%9A%D0%9E_%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90_%D0%9B%D0%95%D0%A1.htm#.UQvc9KXqmo0

¹³<http://www.region.bg/%D0%B5%D0%BA%D0%BE-%D1%8F%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%D0%B2-%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D0%B0-news1601.html>

фирмата е използвала кредити по програма САПАРД, а сега по програмата за развитие на селските райони.

Фирмата започва дейността си в България още през 1993 г. Комбинацията от голяма земеделска площ и климат, който е подходящ за отглеждане на дребни плодове и овощни дървета карат фирмата да предпочете България пред други страни от Източна Европа¹⁴. Производството е сертифицирано от QC&I Интернешънъл сървисис АД.

4.4.3. Вода за битови нужди и напояване

До месец юни 2012 г. на територията на община Берковица са действали два оператора за водно снабдяване и канализация – "Бързийска вода ЕООД" и "ВиК Берковица ЕООД". Във връзка с лошото финансово състояние на Бързийска вода ЕООД през последните години и изменението на Закона за водите, според който на територията на една община може да има само един оператор, Общински съвет Берковица взима решение за започване на процедура за обединяване на двете дружества.¹⁵

Общините Георги Дамяново и Чипровци са обслужвани от "Водоснабдяване и канализация" ЕООД Монтана. Фирмата включва в дейността си направления като водоснабдяване, канализация и пречистване на питейни и отпадни води; експлоатация на водоснабдителни и канализационни мрежи и съоръжения; водопроводни и канализационни услуги; експлоатация на водоснабдителен язовир; инженерингова дейност – проучване, проектиране, изграждане на ВиК мрежи и съоръжения, лабораторни анализи на питейни и отпадъчни води.

Водното дружество поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителните и канализационни мрежи, системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на област Монтана в 99 населени места в 10 общини. Населението, ползващо услугата водоснабдяване е 141 000 жители, а услугата отвеждане на отпадните води – около 60 000. Във фирмата работят 368 специалисти, работници и служители. ВиК- Монтана е 51 процента собственост на държавата и 49 процента общинско дялово участие. Дружеството е разделено на 9 технически района, които стопанисват, поддържат и експлоатират ВиК мрежите на населените места. В експлоатация са 192 броя водоизточници.

Дружеството стопанисва и управлява хидровъзел "Среченска бара". Язовирът е изграден като годишен изравнител. От него се водоснабдяват 22 населени места в област Монтана, в т.ч. градовете Монтана, Вършец, Берковица, както и гр.Враца и други населени места от област Враца. Към язовира има изградени помпена и пречиствателна станции.¹⁶

Община Чупрене е обслужвана от ВиК Видин. Търговското дружество е със 100% държавно участие. Предмет на дейност са водоснабдяване, канализация и инженерингови услуги. Фирмата поддържа 1680 км водопроводна и 68 км

¹⁴ <http://www.rigonidiasiago.com/azienda/la-filiera-produttiva/>

¹⁵

<http://www.berkovitsa.bg/%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%B7%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0/>

¹⁶ <http://www.vikmontana.com/about.php>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

канализационни мрежи. В активите на дружеството има 68 водоснабдителни помени станции и 3 канализационни, 111 водоизточници и 147 резервоара.¹⁷

4.4.4. Хранително-вкусова промишленост

На територията на село Бързия, община Берковица се намира фабриката за бутилиране на минерална вода Ком¹⁸. Минералната вода на мястото е открита за първи път при цепене на гранит край реката. Преди това е имало няколко студени минерални извора в местността. Провеждат се хидрогеоложки проучвания и в последствие се прокарва сондаж номер едно. Естествените минерални извори пресъхват.

Общият годишен експлоатационен ресурс е определен в обем 21 600 кубични метра минерална вода, при средногодишен експлоатационен дебит от 1 л/сек и върхов експлоатационен дебит 2,5 л/сек за 250 дни годишно, но не по-малко от 12 000 кубични метра минерална вода. Производствения процес се осъществява като минералната вода се впръсква от сондажа на дълбочина 425 м директно в бутилката, която веднага се запечатва. Целият процес от производството на една бутилка до запечатването ѝ с капачка отнема по-малко от минута. Следват залепване на етикет, маркиране и пакетаж.

Винарна Лопушна¹⁹ е разположена в село Георги Дамяново, намиращо се в Западна Стара планина. Като територия с уникална природа е много добра предпоставка за производство на екологично чисти вина.

Винарна Лопушна е приемник на Винарската изба в село Георги Дамяново, построена през 1936 год. Посторен е тунел с дължина 47,5 м и ширина 4,5 м, създаващ възможност за съхраняване, с цел стареене и отлежаване на 100 тона вино. Целогодишно поддържаната температура е 12°C. Изградена е принудителна вентилация и се поддържа постоянна влажност, необходима за правилното съхранение на висококачествени вина. Годишно производство: 200 000 бутилки; собствени лозя: 36 хектара; с. Георги Дамяново, обл. Монтана, ул. Седемнадесета №1.; изп. дир. Валери Митков; тел.: 02/943 49 90; e-mail: valery.mitkov@gmail.com.

4.4.5. Туризм

Следващата таблица представя средствата за подслон, функционирали през 2008 година на територията на разглеждания район, както и общо за областите. Включена е информация за броя на средствата за подслон, легловата им база, реализация на стаите, нощували и приходи от нощувки.

¹⁷ <http://www.vik-vidin.com/html/about.html>

¹⁸ <http://www.kom.bg/za-kom/istoriya-na-mestnostta>

¹⁹

Средства за подслон през 2008 ²⁰				
Област/общини	Средства за подслон	Легла	Легла денонощия –	Брой стаи
Видин	27	651	219 366	310
Чупрене	-	-	-	-
Монтана	25	1 193	414 667	519
Берковица	8	386	140 728	168
Георги Дамяново	2	50	17 752	16
Чипровци	-	-	-	-
Общо за региона	10	436	158 480	184

Средства за подслон през 2008 ²¹						
Област /общини	Реализирани		Пренощували		Приходи от нощувки	
	Общо	В т.ч. от чужденци	Общо	В т.ч. от чужденци	Общо	В т.ч. от чужденци
Видин	35 413	7 500	24 835	3 354	1 251 571	372 596
Чупрене	-	-	-	-	-	-
Монтана	61 482	4 875	25 609	2 680	1 340 886	166 475
Берковица	10 137	1 364	6 228	503	134 818	30 562
Георги Дамяново	2 124	-	1 384	-	14 984	-
Чипровци	-	-	-	-	-	-
Общо за региона	12 261	1 364	7 612	503	149 802	30 562

На територията на община Берковица се намират следните средства за настаняване²²:

²⁰ Включени са данни само средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционални през цята година.

²¹ Включени са данни само средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционални през цята година.

²² <http://www.berkovitsa.bg/hiking/hoteli.htm>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Име	Местоположение и контакти	Допълнителна информация
Къща за гости "Берковската къща"	www.berkovitsa-house.com ; ул. Тинтява 61, GSM: 0888 533 628	
Къща за гости "Алчови поляни"	Гр. Берковица, Ул. Синия вир 36; Тел: 0887 099 354; 0888 402 735	
Семеен хотел "Къщата на генерала"	Адрес: гр. Берковица Ул. „Александровска“ 5 Телефон 0953/88785; 0886 901 595; 0899 140 336 www.generalshousehotel.com	Тризвезден хотел
Хотел "Воденицата"	Адрес: гр. Берковица ул. Пиротски път 1 тел.: 0953/ 88 505; GSM: 0897 992 109	14+ места
Семеен хотел "Салвия"	Гр. Берковица, ул. Хризантема 8 Tel: 0953/80303 GSM: 0888 358 852	20+ места
Къща за гости "Къщата на Петър Левски"	Гр. Берковица Пл. Сарая, ул. Малинарка 2 GSM: 0889 988 530, 0888 917 791 www.levskihouse.com levskihouse_berk@abv.bg	
Къща за гости "Иордановата къща"	Гр. Берковица, ул. Васил Левски №9 Тел.: 0953/ 8 23 22 GSM: 0898 766 577	8+ места
Къща за гости "Стоянови"	Гр. Берковица ул. Синия вир 5 Тел. 0885 881 903; 0895 439 976 www.stoyanoviguesthouse.com e-mail: stoyanovihouse@gmail.com 0953/ 8 40 60; 0898 921 840	6+ места
Туристически комплекс "Ашиклар еко"		28 места
Къща "Ком"	0953/ 80 088; Мобилен: 0885 819 194	14 места
Хижа "Ком"	0953/80 428, 0882 966 500; 0882 966 499	100 места
Еко-комплекс "Бистрилишки къщи"	0953/ 98 908; 0887 428 108 e-mail: te_15@bulinfo.net www.bistrilitza.com	Две звезди, 30 места, разпределени в 4 къщи
Учебна база на ЛТУ-София към УОГС-Петрохан	с. Бързия, тел: 09523/26 62; 0887 414 262	Разполага с две бази: първата с 80 места, а втората с 4 апартамента и 2 стаи
Къща за гости "Балкански рай"	с. Цветкова бара, ул. Главна 11 GSM: 0886 854 268; 0887 898 42	8 стаи в една къща плюс две бунгала.
Къща за гости - с. Бързия	Тел. 09523/ 22 11; 0887 662 249; 0878 416 951	12 места, разпределени в 4 стаи.
База Клисурски манастир	09523/ 23 77; 0886 560 612; 0886 560 613	База с 40 места за натапяване, в стаи с по 2 и 3 легла.
Къща за гости "Старата къща"	гр. Берковица, ул. "Владимир Заимов" 6-8, тел.: 0953 / 80 446;	Два апартамента и две двойни стаи.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	GSM: 0888 525 476, 0888 986 158, 0888 380 473 www.viptour-bg.com	
<u>Мотел "Интернационал"</u>	ул.Александровска 77 тел. 0953/88 672; GSM 0889 709 098	Мотелът разполага с 26 легла разпределени в един апартамент, спални и двойни стаи.
<u>База "Аналитик"</u>	гр. Берковица, местност Ашиклар тел: 0953/ 88 278; 0886 798 897	14 места, разположени в стаи с две и три легла и два апартамента; 5 бунгала с по две легла.
<u>Къща за гости</u>	гр. Берковица, м. Голяма река 0953/ 88 089; 0887 458 08	8 двойни и тройни стаи с 23 места.
<u>Мотел-ресторант "Петрохан"</u>	07192/ 22 30; 0888 244 173	23 легла в 8 стаи.
<u>Семеен хотел "Оетрохански кристал"</u>	0887 517 411	Разполага с 15 легла, разположени в двойни и тройни стаи.
<u>УКК "Ашиклар"</u>	гр. Берковица, ул. "Ашиклар" 16 тел.: 0953 / 88 191; 0886 193 426	Предлага 100 места, разпределени в апартаменти, единични стаи, двойни и тройни стаи.
<u>База "Монбат"</u>	с. Бързия GSM 0887 046 530	Предлага 11 апартамента, 20 бр. двойни и 6 бр. еденични стаи
Хотел Гелов	+359 898 766 673; +359 953 95 008 Факс: 0953/95008 Интернет страница: http://www.hotelgelov.com Адрес: Град Берковица; ул. „Александровска“ 28	Тризвезден с 55 места.
Къща за гости Евиа	+359 889 87 4444; +359 878 525 620 www.hotelevia.com Адрес: п.к. 3500 гр. Берковица ул. Ком 6	Двузвезден с 13 места.
Дом Първанови	+359 884 405 761; +359 886 947 333 улица Кокиче 12	Двузвезден с 9 места.

Забележителности и възможности за развлечение в община Берковица:

Наименование	Особености
Часовникова кула	Построена 1762-64 г. Намира се в центъра на града, още измерва точно време.
Къща – музей "Иван Вазов"	Архитектурно-строителен паметник на културата с национално значение. Строена е в началото на XIX в. През 1940 г. е обявена за народна старина.
Чешма "Малинарка"	Построена е през 1967 год. от розов берковски мрамор в чест на

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	девойките малинарки, които Иван Вазов е възпял в стихотворението „Малини“.
Градска художествена галерия	Сградата е строена 1872 г. като училище. Фондът днес наброява 1 440 художествени произведения, най-вече възрожденски, обособени в раздели: живопис, графика, рисунка, карикатури, скулптури, приложно изкуство, иконите са възрожденска живопис, работени IX – XX в. Във фонда на галерията се съхраняват творби на много известни художници от страната.
Етнографски музей	Архитектурно-строителен паметник на културата. Строен през XIX век, а от 1922 е уредена етнографска експозиция.
Църква "Рождество на пресвета богородица"	Изградена е през 1843 г. Иконите са изписани от Димитър Зограф, а двете камбани са изработени през 1845 г. в Будапеща.
Църква "Свети Николай чудотворец"	Изградена през 1871 г.
Римска баня	Архитектурно-строителен паметник на културата. Изградена е през 1665 г. върху част от основите на стените на римска къпалня.
Антична и средновековна крепост "Калето"	Паметник на културата с историческо значение. Архитектурните разкопки започват през 1961 г. Разкрити са външна и вътрешна крепостна стена от късната античност с отделни помещения между тях. Във външната крепостна стена са включени и две базилики. В югоизточния склон са разкрити археологически материали от тракийско селище. След него през римската епоха тук има живот, свързан с рударството и с плаването на злато, но укрепяването на Калето и преизграждането му от селище във фортификационно съоръжение става през IV-V в. Открити са архитектурни детайли – колони, капители. Събрани са различни материали – керамика, тухли, оръдия на труда, оръжия, монети.
Клисурски манастир "Св. Св. Кирил и методий"	Четвърти по големина и посещение в България. Според надпис на входа, манастирът датира от 1240 г.
Екопарк Ком – Петрохан	Маршрути с дължина 72 км; заслон, пейки и масички; 200 м пътека за хора със затруднен достъп, информационен център при хижа Ком.
Маршрути	Района на "Здравченица" - на 9 км от Берковица. Голяма открита поляна в подножието на връх "Здравченица" (1176 м), с възможност за развитие на конен спорт и колотуризм. Преходът до района е за около 4 часа с маршрут по долината на "Женска река". Другият маршрут е от с. Черешовица за около 3 часа. "Хайдушки водопади" – на 9 км от града. Защитена местност, разположена в красивата долина на "Голяма река". По този маршрут е изградена екопътека – маршрута тръгва от местността "Бачилището", при водослива на "Голяма река" и "Къса река", пресича две реки – "Сливашка бара" и "Средна бара", по които има няколко водни каскади. Преходът е средно тежък с времетраене 4 часа и максимална денивелация 340 м. Желателно е да има водач, а туристическата екипировка е задължителна. Местността "Синия вир" – на 3 км югозападно от града в долината на река Шабовица. Вирът е дълбок повече от 1 м, водата е кристално чиста и ледено студена. Тук запалените рибари могат да се отдадат на своята страст - да ловят планинска пастърва в бистрите води. Подходяща за едnodневни излети. Местността "Ашиklar" - разположена е на 3,5 км от града, в полите на Стара планина. Предпочитано място за излети и разходки. Лесопарк "Калето" - издига се на север от града. На хълма калето (515 м. н в.) има разкопки от римско време. От него се открива панорамна гледка към Старопланинското било, гр. Берковица и иколностите. Лесопаркът предлага възможности за краткотрайни излети за тазлични категории туристи.

Условия за туризъм в община Георги Дамяново²³:

Наименование	Особености
Туристически комплекс в подножието на Копрен.	26 легла; Множество екопътеки
Гостоприемница Блаова Шума	Член на БААТ 9 стаи и 1 апартамент, разпределени в отделни къщички
микроязовир „Черновия“	Отлични условия за риболов
Язовир Огоста	Удобен за уиндсърф, риболов и плаж
Къща за гости Миланови	7 стаи с 4 бани и тоалетни. Капацитет до 20 места.
Хижа Копрен	24 легла
Лопушански манастир „Св. Йоан кръстител“	Предлага условия за настаняване. Изходен пункт за разнообразни форми на туризъм.
Екопътеки: Копренска	Средно тежък – 5 часа. Минава покрай водопадите „Дуршин водопад“ и „Водният скок“.
Винарна Лопушна	производство, съхранение, стареене и бутилиране на червени и бели вина, както и тяхната реализация.
Ателие на Чавдар Антов ,с. Меляне	Намира се в центъра. Има сбирка на автентични предмети от миналото на този край.
Читалища: Копиловци, Говежда, Дълги Дел и Георги Дамяново	Провеждат активна културна дейност като с певчески и театрални състави пресъздават характерните за този край фолклорни празници и обичаи.

Туризъм в община Чупрене
Екотуризъм

Наименование	Особености
Екопътеки – 10 броя	Крайни пунктове: "Бекинска шобърка" и "Мartiнов Камък". Възможност за пребиваване на туристи 40-50 легла.
Екопътека „Миджур“	с. Горни Лом – мандра – м. „Джурджин кръш“ – „Козя гърбина“-вр.Миджур. Дължина 15 км, 5 часа преход, маркирана пътека. От юни до септември всяка събота има организирано изкачване
Екопътека „Жълта тинтява“	с. Горни Лом – Летовището (Лагера) – м. „Преслап“. Дължина 5 км, лек и красив преход от около 5 часа.
Мartiнов камък – 10 км	с.Чупрене – Манастирка – края на асфалта – м. Фуния – вр. Ветерник.
Бекинска шобърка	11 км.: с. Чупрене – Манастирка – Миина падина – Цурински преслап – Бекинска шобърка.
Витошко лале	15 км.: с. Чупрене – Бела Вода – Горски разсадник – Оукъе – Бекинска шобърка.
Дом на овчаря	– 11 км.: с. Чупрене – Младежки дом – Лещевица – Стефанова ливада –Поповица – Дом на овчаря (х. „Горски рай“).
Туристически център с етнографска сбирка	В сградата на кметството в село Горни Лом – работно време: 8.00-17.00 ч., email: tic_gornilom@abv.bg , 0885244862.
Турлашки събор	„Када кум прасе и ти врену“. Провежда се ежегодно през юни. На събора участвуват самодейни състави от община Чупрене и съседните общини. Те представят песни, обичаи, облекла и ритуали характерни за битовото и трудово ежедневие на местното население – турлаци.
Природна забележителност	Посещение на пещерите край с. Долни Лом

²³ <http://bspb-grasslands.org/guide/?p=402>

пещери „Леви и Десни сухи печ”	
Туристически маршрут „Западен Балкан”	Води началото си от вр. Ком и достигащ до гр. Белоградчик
Връх Миджур	Изкачване на вр. Миджур – най-високият в северозападния дял на Стара планина – 2 168 м. През август, всяка година се организира традиционното му изкачване, включено в националния туристически календар.
Празник на Чупренския Балкан	Провежда се ежегодно през втората половина на август в местността „Бекинска шобърка” в Чупренския балкан. Празникът съчетава в себе си туристически поход, изпълнения на самодейни състави, спорни и развлекателни игри.
Биосферен резерват „Чупрене”	Биосферен резерват „Чупрене” е разположен западния дял на Стара планина, по протежение на главното Старопланинско било. Общата му площ е 1 439.2 ха. По голямата част от резервата е в територията на община Чупрене. В резервата са съхранени единствените смърчови дървостои в Западна Стара планина в първичното им състояние. Описани са над 68 вида птици. Срещат се и защитени земноводни и бозайници – медянка, червейница, няколко вида смоци, дъждовник, гръцка дългокрака жаба, жаба дървесница и др. От флората защитени са нарцисовидната съсенка, безстъблена титтява, планински крем, витошко лале, висока бисерка, стефчова тлъстига, старопланинска теменуга и др. Охраната на резервата се осъществява от РИОСВ – Монтана.
Дивечовъдна станция Миджур	Дава възможности за ловен туризъм

Забележителности и възможности за настаняване в община Чупрене:

Къща - музей "Асен Балкански"	
Хижа "Горски рай"	Разполага с 40 легла. Намира се на 1450 м надморска височина в северозападната част на Стара планина – на 17 км от с.Чупрене и на 35 км от град Белоградчик. В непосредствена близост до хижата се намира и биосферен резерват Чупрене . Има 5 екопътеки, които водят към хижата. e-mail: gorski_rai@mail.bg уеб страница: www.gorskirai.vidin.net/ http://gorski-rai.com/
Къщата на баба Гана	Село Горни Лом. Три стаи за гости и стая с етнограска сбирка; тел: 09326 220069
Сашка Георгиева	Разполага с 6 легла, тел. 0885244862
Гергана Ицина	Разполага с 6 легла, тел. 0879265885
Хижа Миджур	Разполага с 8 легла. Разположена е в Горни ломския балкан, непосредствено до изходния пункт за изкачване на връх Миджур. Разполага с 8 легла, санитарни възли кухненски блок и столова. Тел. 0888204268.
Туристическа спалня, село Чупрене	Намира се в центъра на с. Чупрене. Разполага с модерна база с 15 легла за нощувка, зала за тържества, столова, конферентна зала, интернет връзка и кабелна телевизия. В сградата се помещава и Туристическия информационен център с богата информация за община Чупрене и региона. Тел.: 0885 343937, email: tic_chuprene@abv.bg .
База за подхранване на дивеча	База за подхранване на дивеча. Намира в местността „Бела вода” в Чупренския балкан и е собственост на ДДС „Миджур” .Базата

	разполага 15 легла и предлага отлични условия на любителите на ловния туризъм.
Туристически информационен център	Намира се в една и съща сграда с туристическата спалня. – тел: 09327 254, 0885 343937, email: tic_chuprene@abv.bg .

.Туризм в община Чипровци

Хотели и други места за настаняване в Чипровци: 24

Наименование	Особености
Къща "Райско кътче"	Леглова база от 9 места. http://www.ioniko.dir.bg/_wm/library/?df=8&dfid=3 Чипровци, Ул.Витоша 30 +359 (0)9554 / 2233 +359 - (0)888 / 437145.
Къща Танчината къща	Разполага с 4 стаи: 2 двойни и 2 тройни. +359 - (0)888 / 709044 +359 - (0)885 / 849642 Чипровци, Ул. Ропотамо 9.
Къща Торлаците	Максимален капацитет от 20 легла. +359 - (0)887 / 892790 Чипровци, ул.Павлето 31 http://www.torlacite.com/ .
Къща "Планински полъх"	Леглова база от 4 места. +359 - (0)887 / 527069 Чипровци, ул.Стара планина№1.
Къща за гости "Райско кътче"	Леглова база от 10 места. +359 888 437 145.

Забележителности в община Чипровци:

Наименование	Особености
Музей	Създаден през 1988 г. по повод на 300 годишнината от Чипровското въстание. Основната експозиция е в обновената сграда на старото училище, построено през 1886 г. Адрес ул. „Витоша“ № 2, гр. Чипровци 3460, тел. 09554 21 68
Католическа катедрала "Успение Богородично"	Построена 1371 г. В момента са запазени само основите на църквата.
Православната църква "Св. Възнесение Христово"	Пострадала е по време на Чипровското въстание от 1688 г. и по-късно е възстановена. Тя е действащ храм, архитектурен и културен паметник с национално значение.
Църква "Св. Николай"	Строена през XVIIв.
Икона Чудотворна Света Богородица Чипровска	Изтъкана от Сийка Тачева и подарена на Папа Йоан Павел II при гостуването му в България.
Чипровски манастир "Св. Иван Рилски"	Има дълга история, опожаряван многократно. В кулата-костница се съхраняват костите на някои от жертвите в Чипровското въстание и на революционерите Панайот Хитов и Филип Тотю. Интересен паметник на архитектурата и изкуството е изцяло украсеният със стенописи параклис "Св. Атанасий Велики". Манастирът е предпочитано място за сватби, кръщенета и други празнични и религиозни ритуали.
Чипровски водопад	В района около него има възможности за лов и риболов.
Крепост Кулата	

Останки от катедрална зърква "Дева Мария".	В непосредствена близост до историческия музей.
Исторически музей	Събрал драматичната история на жителите и колекции от най-добрите образци на златарската школа, килимарството и книжовната школа.
Катеринина къща	Работеща багрилница за оцветяване на преди с естествени бои. Предлагат се уроци по тъкане.
Монумент в памет на загиналите в Чипровското въстание (1688 г.)	Намира се в центъра на града.

4.4.6. Минна дейност

На територията на община Чипровци се намират минната и флотационна фабрика на Солвей, собственост на България флуорит ЕООД. На територията на общината фирмата извършва минна дейност с цел добив на калциев флуорид (флуорошпат). Във флотационната фабрика се извършват преработващи дейности като трошене, мелене, транспорт, флотация и др. Стартирана е инвестиционна програма с цел да се достигне производство до 50 000 тона годишно през следващите няколко години. Редовното производство от рудника стартира в началото на юни 2011 г., а първата партида еднотонни меки контейнери с CaF₂ бяха експедирани в края на юли за завода на Солвей "Порто Магера" в Италия. С тази стратегическа инвестиция Солвей увеличава възможностите за снабдяване със суровини за своите дейности в областта на химическите продукти и флуорните полимери и тяхното бъдещо развитие, придобивайки един нов източник на суровини, който ще послужи за база за растежа на пазара на флуорни продукти, където тенденцията е за нарастващо търсене, най-вече в Азия. Към 31 май 2011 година в компанията работят 110 души.

4.4.7. Тежка промишленост

- Завод "ВИДЕКС" – с. Горни Лом, община Чупрене. Произвежда промишлени взривни вещества за износ и за вътрешния пазар. Фирмата е изцяло частна собственост. Понастоящем продукцията на дружеството намира успешно приложение в Европа и Азия главно в Грузия, Гърция, Сърбия, Македония, Косово; Хърватска; Словения; Чехия и Великобритания. До преди няколко години се работело предимно за износ, но сега фирмата се превръща в един от основните доставчици на взривни материали и средства за взривяване на българският пазар. От юли 2008 г. ВИДЕКС АД е основен изпълнител на Програмата за утилизация на излишни бойни припаси на Гръцката армия. Освен търговията с взривни материали, „Видекс“ АД има сключени търговски договори за доставка на оръжие и боеприпаси, за което притежава лицензи за външнотърговска дейност с оръжие и стоки и технологии с възможна двойна употреба от Междуведомствения съвет към МС на Р. България.

- „Държавно горско стопанство“ с. Чупрене. Бюджетно предприятие за охрана и опазване на горите от общината, издаване на разрешителни за дърводобив и лов, залесяване и др. дейности. Територията на горското стопанство изцяло съвпада с територията на община Чупрене.

- ПК “БРАТСТВО” с. Чупрене – кооперацията от системата на ЦКС с кооперативно имущество. По-голяма част от търговските помещения и оборудването към тях са отдадени под наем.
 - ПТК “СВЕТЛИНА” с. Долни лом – извършва дейност в областта на търговията и услугите.
 - ПК “ДОВЕРИЕ” с. Горни лом - извършва дейност в областта на търговията и услугите.
 - Каскада “Горни лом” - с три броя ВЕЦ “Китка”, “Миджур” и “Горни лом”. Трите централи са приватизирани и са частна собственост.
 - ЕТ – “ВЕНТО – Тошко Тодоров” с.Протопопинци. Фирмата обработва около 500 дка земеделски земи. Произвежда хляб и хлебни и изделия. Най-големия земеделски производител в община Чупрене.
 - ТПК “23 септември” с.Горни лом. Произвежда изделия от дърво.
 - ЕТ „ВЕНИДОС” с.Чупрене.Произвежда безалкохолни напитки.
- През 2003 и 2004 г. в общината започват да работят и няколко частни кравеферми и овцеферми. Тази макар и трудно организирана и работеща в началото дейност, представлява едно възвръщане към традиционното животновъдство в общината. В с.Протопопинци е и единствената ферма за шрауси.

4.4.8. Енергийни предприятия. Доставка на електричество

Електроснабдяване общините от района получават от “ЧЕЗ Електро България” АД. „ЧЕЗ Електро България” АД осъществява дейности по обществено снабдяване с електрическа енергия. Експлоатира и управлява електроразпределителната мрежа, разпределя електрическа енергия на територията на областите София-град, Софийска, Благоевград, Кюстендил, Перник, Плевен, Ловеч, Монтана, Враца, Видин.

5. Бъдещ сценарий: очаквани инвестиции/дейности/инициативи, оказващи влияние върху екосистемите (от РИОСВ, МИГ, горски стопанства, общини)

5.1 Настоящи и реализирани проекти на общините

Проекти на Община Берковица за периода 07.11.2011 – 30.11.2012 г. ²⁵

Име на проекта	Етап на развитие	Начин на финансиране	Стойност на проекта
Ефективна и пълноценна образователна интеграция на децата от ромски произход чрез иновативно мотивиране на родителите им / 2012 г.	ОДОБРЕН, Изпълнява се в момента	Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите Малцинства	17 942,00 лв.
Красива България - блок Б, етаж 1 и 2 на Дома за стари хора с отделение за лежащо болни / 2012 г.	ОДОБРЕН, и финализиран	МТСП 212 000 лв, и 48 000 лв собствени	260 000,00 лв.
Детска площадка в град берковица - програма "Чиста околна среда" - бул. Мрамор /	ОДОБРЕН, и финализиран	ПУДООС	10 000,00 лв.

²⁵ От сайта на общината :

<http://www.berkovitsa.bg/wp-content/uploads/2012/12/Proekti.pdf>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

2012 г.			
"Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ), находящ се в УПИ IV-344, кв. 68 по плана на гр. Берковица" / 2011 г.	ОДОБРЕН, провеждане на процедура за изпълнител	НПРСР	537 276,99 лв.
"Подобряване на образователната инфраструктура в община Берковица чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност" / 2011 год.	ОДОБРЕН, предстои процедура по избор на изпълнител	ОП"Регионално Развитие" МРРБ	1 015 667,77 лв.
"МИГ - Берковица - Годеч" / 2012 г.	ОДОБРЕН, изпълнение	ДФ "Земеделие"	3 895 000,00 лв.
"МИГ - Западна Ст.Планина - Копрен -Миджур"/ 2012 г.	ОДОБРЕН, В процес на изпълнение	ДФ "Земеделие"	2 730 000,00 лв
Създаване на инфраструктура за инфраструктурна мрежа по отношение на електронните административни услуги в общините Брусарци, Берковица и Бабушница, Пирот, Сърбия / 2012 г.	Подаден за класиране към УО, (Водеща община – Брусарци)	ТГС - България Сърбия	838 273,31 евро /1 639 520 лв .
"Помощ в дома за независимост и достоен живот" / 2012 г.	Подаден за класиране към УО	ОП "Развитие на човешките ресурси"	209 256,34 лв.
Ремонт на стадиона и спортни съоръжения находящи се в ПИ 03928.509.72, парцел I, кв. 16 по кадастралната карта на гр. Берковица /2012 г.	Предадена за класиране към УО	ТГС - България Сърбия	643 708,81 евро /1 258 985 лв.
Подкрепа за развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на териториална дестинация - общини Вършец, Берковица и Годеч /2012 г.	ОДОБРЕН, Изпълнява се /Водеща - Вършец. Партньори - Берковица и Годеч/	ОПРР	431 240,00 лв.
Без граници за устойчива социална интеграция на хората в неравностойно положение, чрез обмяна на опит, знания и подходи в процеса на социално включване / Партньор Община Отроковице - Чехия 2012 г.	Подаден за класиране към УО	ОПРЧР	208 000 лв.
Подобряване качеството на социалните услуги в Домашен социален патронаж, предоставяне на хората в неравностойно положение в Община Берковица / 2012 г.	Подаден за класиране към МИГ - Берковица - Годеч	МИГ Берковица -Годеч	50 000 лв.
Общинска администрация Берковица - съвременна и компетентна / 2012	Подаден за класиране към УО на ОПАК	ОПАК	89 680,70 лв.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Обособяване на нова туристическа атракция с постоянно изложение на дървени пластики в парк Здравец, град Берковица и подобряване на свързаната с нея инфраструктура / 2012 г.	Подаден за класиране към МИГ Берковица - Годеч	МИГ Берковица - Годеч	99100,84 лв.
ОБЩА СУМА: 12 451 669,64 ЛЕВА			

Проекти на община Георги Дамяново:

№	Наимено-вание на проекта	Период На изпълнение	Стойност	Източник на финансиране	Изпълни-тел – партньор
1	Ремонт и подмяна на оборудване на ОУ „Отец Паисий“, с. Георги Дамяново, Община Георги Дамяново	01.08.2008 – 31.07.2010	857 734, 11 лева	Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“ BG161PO001/4.1-01/2007/042 – подкрепа за образователна структура , допринасяща за устойчиво местно развитие	Община Георги Дамяново
2	„Нов дом за нашите деца“	01.12.2008 – 30.11.2009	285 709,04 лева	Програма ФАР 2006 предоставяне на услуги в общността за рискови групи	Община Георги Дамяново
3	„Междурегионален обмен на добри практики и сътрудничество в областта на туризма“	10.04.2009 – 09.04.2010	239 601,00 лева	Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“ „Подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики“	Община Георги Дамяново/ Община Вилмарчант – Испания
4	„Повишаване качеството на живот на децата от Дом за деца, лишени от родителски грижи „Звънче“, с. Георги Дамяново	Юли 2009 – Декември 2010	710 662, 56 лева	Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство	Община Георги Дамяново
5	„Естетическо оформяне и благоустрояване на селата Героги Дамяново, Гаврил Геново, Говежда и Копиловци“	23.10.2009 – 22.04.2012 г.	1 492 592,00 лева	Програма за развитие на селските райони 2007-2013 Мярка 322	Община Георги Дамяново
6	„Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа и изграждане на канализационна система с пречиствателно съоръжение на село Копиловци, община Георги Дамяново “	08.07.2011 г. – 07.01.2014 г.	5 024 698,00 лева	Програма за развитие на селските райони 2007-2013 Мярка 321	Община Георги Дамяново
7	„Подкрепа за достоен живот“ Междунституционално рамково споразумение	03.11.2010 – 03.10.2012г.		ОП Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013 г. „Алтернативи“	Партньор на АСП
8	„Можем да работим заедно“	01.02.2012 г. – 31.07.2014 г.	291 214,47 лева	ОП Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013 г. „Нови възможности“	Община Георги Дамяново
9	„Почистване на речно корито, изграждане и	16.03.2012 – 15.03.2013 г.	654 871,54 лева	Оперативна програма „Регионално развитие 2007-	Община Георги Дамяново

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	укрепване на дребномащабни съоръжения на р. Дъргоделска Огоста за предотвратяване на наводнения на територията на с. Говежда и с. Дълги Дел,			2013“ „Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения в 178 малки общини“	
--	--	--	--	--	--

Проекти на община Чипровци:

Справка за обекти и проекти на община Чипровци, изпълнени през 2008 – 2011 година

№ по ред	ОБЕКТ ИЛИ ПРОЕКТ	СТОЙНОСТ	ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ
2008 г.			
инфраструктура			
1	Асфалтиране на ул. „Н. Й. Вапцаров“, гр. Чипровци	89 978 лева	САПАРД
2	Местен път от гр. Чипровци до местност „Андровица“	43 497 лева	МФ
3	Асфалтиране - ул. „Чипровска комуна и ул. „Павлето“, гр. Чипровци	38 890 лева	МФ
4	Възстановяване храм „Свети Николай“, с. Железна	10 936 лева	МКВП
Туризъм			
5	Проект „Къща“ - международен пленер по текстил, изложба и конференция	8 665 лева	Мин. на културата
6	Трансграничен интегриран туристически бизнес център имрежа	186 837,06 лева	ФАР ТГС Б-я Сърбия - МРРБ
Социални дейности			
Домашен социален патронаж			
7	Социална активност за достоен живот - първа фаза	43 962,70 лева	МТСП, Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
2009 г.			
№ по ред	ОБЕКТ ИЛИ ПРОЕКТ	СТОЙНОСТ	ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ
Инфраструктура			
1	„Ремонт фасади и покрив поликлиника гр. Чипровци“	222 542,79 лв.	проект „Красива България“
2	„Реконструкция на водопроводна връзка от водохващане „Козарница“ и изграждане на утаител на територията на град Чипровци“	865 000 лв.	МРРБ /Министерство на регионалното развитие и благоустройството/
3	Изграждане на подпорна стена ул. „Ю. Гагарин“ гр. Чипровци L 165 м. от О.Т. 31 до О.Т. 36	119 660 лв.	МКВП /Междуетатна комисия за възстановяване и подпомагане/

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

4	Интегриран проект „Доизграждане и модернизиране на водопроводна и канализационна мрежа и изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води, община Чипровци"	173 400 лв.	МОСВ, Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г."
5	Извършен енергиен одит на сградите - Детска градина -Чипровци, ОУ „Петър Парчевич", гр. Чипровци	2 833,80 лв.	Агенция по Енергийна ефективност, Фонд за енергийна ефективност
	Благоустройство и опазване на околната среда		
6	Почиване, възстановяване и облагородяване на дворно пространство в ОУ „Петър Парчевич", гр. Чипровци"	3 500 лв.	МОСВ - ПУДООС /Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
7	Почиване, възстановяване и облагородяване на парка в село Превала и празното пространство около читалището	10 000 лв.	ПУДООС /Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда/
8	Почиване, възстановяване и облагородяване на дворно пространство в ЦДГ „Детелина" сяслена група, гр. Чипровци"	3 729.25 лв.	ПУДООС /Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда/ за ЧОС /Чиста околна среда/
9	Усъвършенстване на системата за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци с цел обхващане на цялото население в община Чипровци	180 800 лв.	ПУДООС, СТК
11	Заедно създаваме красота	6367,90 лв. от Корпус на мира	Корпус на мира на САЩ за България
	Подкрепа за развитие на частния сектор и активизиране на местната общественост		
12	Потенциална местна инициативна група на територията на общините Чипровци, Георги Дамяново, Чупрене и Берковица - селата: Бистрилица, аганица, Черешовица, Лесковец и Котеновци	179 000 лв.	Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. по ос 4 ЛИДЕР
	Социални дейности		
	Домашен социален патронаж		
13	Обществена трапезария -община Чипровци	16 739,14 лв.	МТСП, фонд „Социално подпомагане"
2010 г.			
№ по ред	ОБЕКТ ИЛИ ПРОЕКТ	СТОЙНОСТ	ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ
ТУРИЗЪМ			
1	Съвременно оборудвано работно	4 790 лв. без ДДС	МТСП, Агенция за хората с увреждания

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	място за лице с увреждане- Туристически информационен център, гр. Чипровци		
	ИНФРАСТРУКТУРА		
2	Подобряване на енергийната ефективност на ЦДГ „Детелина“ в община Чипровци	779 147,09 лв.	МРРБ, 2010 „Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини“ ОП „Регионално развитие“
3	Реконструкция и модернизация на спортен комплекс -стадион, съблекалня и басейн, гр.Чипровци	5686 409,28 лв.	Програмата за развитие населските райони 2007- 2013 Разплащателна Агенция - Монтана, МЗХ
4	"Реконструкция наводопроводна мрежа в населените места: с. Превала, с. Горна Ковачица, с.Мартиново и с. Железна"	5 854 903,33 лв.	Програмата за развитие населските райони 2007- 2013 Разплащателна Агенция - Монтана, МЗХ
5	„Подобряване средата на живот в община Чипровци, чрез реконструкция и изграждане на тротоари, улично осветление и улична мрежа "	1 854 203,44 лв.	Програмата за развитие населските райони 2007- 2013 Разплащателна Агенция - Монтана, МЗХ
6	Ремонт на съблекалня на стадион в с. Превала, община Чипровци	Одобрен, 50 187.20 лв.	Министрство на физическото възпитание и спорта
7	Реконструкция наводопроводна мрежа гр. Чипровци, бул. „Петър Парчевич"	ВиК	
8	Основен ремонт на път отчетвъртокласната пътна мрежа - „ВХОДНА АРТЕРИЯ гр.Чипровци", гр. Чипровци, обл. Монтана -отводнителни съоръжения подпорни съоръжения за деформиран участък	Изразходени за 2010 г. 62 122 лв - първи етап от строителството 165265	Централен бюджет, капиталови разходи за 2010 г.
9	"Изграждане и укрепване на инфраструктурни съоръжения за предотвратяване от наводнения"	1 052 284,66 лв.	МРРБ - ОП „Регионално развитие"
	СОЦИАЛНИДЕЙНОСТИ		
10	Обществена трапезария, община Чипровци	29 293,50 лева	МТСП, фонд „Социалноподпомагане
11	Проект „Подкрепа за достоен живот" на Агенцията за социално подпомагане, предоставяне на услугата - „Личен асистент"	69 051.25 лв.	МТСП, Агенцията за социално подпомагане
2011 г.			
№	ОБЕКТ ИЛИ ПРОЕКТ	СТОЙНОСТ	ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

по ред			
1	Социална активност за достоен живот - 2 етап	194 666,18 лв.	ОП „Развитие на човешките ресурси“

Структурата на приходите на Община Чупрене по видове :

№	Приходи	Проект 2007	Проект 2008	Проект 2009	Проект 2010	Проект 2011	Проект 2012	Проект 2013
1.	Имуществени данъци	13000	13000	15000	15000	15000	15000	15000
2.	Неданъчни приходи	198000	198000	200000	200000	200000	200000	200000
3.	Взаимоотношения ЦБ	824000	938000	980000	967000	979000	984000	1027000
	-преодстъпени данъци	-	-	-	-	-	-	-
	-обща допъл.субсидия	489000	608000	640000	647000	659000	664000	667000
	-обща изравнит.суб	80000	80000	80000	80000	80000	80000	80000
	-субс.капиталови раз	275000	250000	260000	240000	240000	240000	280000
4.	Трансфери							
5.	Финансиране	135000	80000	90000	100000	100000	100000	100000
	Общо по бюджета	1190000	1229000	1285000	1282000	1294000	1299000	1342000

Приходите на общината се формират от две основни направления – субсидия от републиканския бюджет и собствени приходи от местни данъци и такси, и други неданъчни приходи. Бюджетните взаимоотношения на общината с РБ се определят по утвърдена методика. Развита икономика в общината в общината няма, така че не е възможно да се разчита на собствени приходи и взаимоотношенията с републиканския бюджет остават основно перо за приходи, което представлява средно 70 % от общия обем на бюджета.

Структура на разходите на община Чупрене:

№	Функции	Проект 2007	Проект 2008	Проект 2009	Проект 2010	Проект 2011	Проект 2012	Проект 2013
1.	Общи държ.служби	426000	396000	404000	410000	432000	425000	425000
	- текущи разходи	336000	356000	374000	390000	402000	405000	405000
	- капитал. Разходи	90000	40000	30000	20000	30000	20000	20000
2.	Отбрана и сигурност	39600	42000	44000	45000	45000	47000	50000
	- текущи разходи	39600	42000	44000	45000	45000	47000	50000
	- капитал. Разходи							
3.	Образование	275400	294000	285000	285000	285000	285000	285000
	- текущи разходи	220400	234000	245000	245000	245000	245000	245000
	- капитал. Разходи	55000	60000	40000	40000	40000	40000	40000
4.	Здравеопазване	6000	7000	7000	7000	7000	7000	7000
	- текущи разходи	6000	7000	7000	7000	7000	7000	7000
	- капитал. Разходи							
5.	Соц.осигур.,подпомагане и грижи	150000	185000	185000	175000	165000	175000	195000
	- текущи разходи	150000	155000	155000	155000	155000	155000	155000
	- капитал. Разходи		30000	30000	20000	10000	20000	40000
6.	Жил.строит.,БКС и опазв. околна среда	113000	120000	155000	155000	155000	155000	175000
	- текущи разходи	43000	50000	55000	55000	55000	55000	55000
	- капитал. Разходи	70000	70000	100000	100000	100000	100000	120000
7.	Почивно дело, култура,религ.дейн.	90000	90000	95000	95000	95000	95000	95000
	- текущи разходи	50000	60000	65000	65000	65000	65000	65000
	- капитал. Разходи	40000	30000	30000	30000	30000	30000	30000
8.	Икономически дейности и услуги	90000	95000	110000	110000	110000	110000	110000
	- текущи разходи	70000	75000	80000	80000	80000	80000	80000
	- капитал. Разходи	20000	20000	30000	30000	30000	30000	30000
9.	Разходи,некласиф. в други функции							
	- текущи разходи							
	- капитал. Разходи							
	ОБЩО РАЗХОДИ :	1190000	1229000	1285000	1282000	1294000	1299000	1342000

* Бюджетът на Община Чупрене е актуализираният към 30.09.2005 г.

5.2. Други очаквани дейности, засягащи екосистемите (РИОСВ, Горско стопанство)

5.2.1 РИОСВ

РИОСВ – Монтана е бенефициент по Оперативна програма “Околна среда 2007 – 2013 г.” с проектното предложение “Разработване на план за управление на защитена зона “Берковица” – BG 0002090, предмет на опазване по Директива 2009/147/ЕО. Същата е една от четирите регионални инспекции с одобрени проекти по процедура BG161PO005/11/3.1/02/23 – Разработване на планове за управление на защитени зони за опазване на птици, които не се припокриват със зони за опазване на местообитания. Проектно предложение е одобрено със Заповед № РД-46/17.01.2012 г. на министъра на околната среда и водите, с която се предоставя безвъзмездна финансова помощ на

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

РИОСВ – Монтана в размер на 121 724,00 лв, от които 103 465,40 лв. Срокът за изпълнение на проекта е 22 месеца, с начална дата 24.01.2012 г.

Проектът цели опазване и устойчиво управление на местообитанията на приоритетни за опазване видове птици чрез разработване на План за управление на защитена зона “Берковица” – BG 0002090. Основните дейности включват теренни проучвания, разработване на план за управление на ЗЗ „Берковица”, обществени обсъждания на плана и внасянето му за одобрение в МОСВ. Планът ще регламентира всички дейности в защитената зона, с което ще се постигне устойчивото ѝ управление. Той ще включва всички необходими дейности, мерки и режими, които следва да бъдат реализирани на територията. В резултат на проекта ще се натрупа систематизирано познание за биологията, екологията, местообитанията и състоянието на популацията за 4 вида птици и конкретните дейности за дългосрочното им опазване, включително и в национален мащаб. Чрез мерките за публичност ще бъде запозната широката общественост, което ще допринесе за по-добро сформирание на екологично съзнание и поведение по опазване на околната среда.

5.2.2. Дунавски район

Проекти на Басейнова дирекция "Дунавски район"²⁶

<u>ПРОЕКТ</u>	BG161PO005/12/1.20/02/29 „Разработване на планове за управление на риска от наводнения”, финансиран по Приоритетна ос 1 на Оперативна програма “Околна среда 2007 – 2013”
<u>БЕНЕФИЦИЕНТ</u>	Басейнова дирекция за управление на водите в Дунавски район с център Плевен
<u>СТОЙНОСТ</u>	11 716 204,30 лв. с ДДС
<u>ЦЕЛ</u>	Допринасяне за прилагане на Директива 2007/60/ЕО за оценката и управлението на риска от наводнения; Устойчиво използване на водите и водните ресурси с оглед намаляване на неблагоприятните последици за човешкото здраве и околната среда; Подпомагане на БДУВДР при изготвянето на План за управление на риска от наводнения в Дунавски район.
<u>ДЕЙНОСТИ</u>	Дейностите произтичат от изискванията на Директива 2007/60/ЕС и на Закона за водите относно управление на риска от наводнения: - Подготовка на предварителна оценка за риска от наводнения на басейново ниво; - Подготовка на карти на районите под заплаха от наводнения и карти на районите с риск от наводнения; - Подготовка на План за управление на риска от наводнения, включващ определяне на целите и приоритетите за всеки РБУ при управление на риска от наводнения; определяне на програма от мерки за управление и координация; изготвяне на екологична оценка на плана; обществени обсъждания; - Трансгранична координация и обмен на информация за международните речни басейни.

²⁶ <http://www.bd-dunav.org/content/proekti-i-programi/proekti/>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

	- Създаване на цифров модел на релефа за РЗПРН от всички райони за басейново управление чрез въздушно лазерно заснемане.
<u>ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ</u>	Изпълнението на проекта ще подпомогне разработването на Планове за управление на риска от наводнения и своевременното прилагане на Директива 2007/60/ЕС . Разработените по проекта планове за управление на риска от наводнения и мерките, заложиени от тях, ще се интегрират с Плановите за управление на речните басейни.
<u>СРОК ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ</u>	44 месеца от датата на подписване на Договора за безвъзмездна финансова помощ.
<u>КОНТАКТИ</u>	Веселка Павлова +359 64 885 145 Румелия Петрова +359 64 885 122

5.2.3. Област Монтана

Проект "План за политика за качеството на въздуха в населените места"²⁷

Подаден на 01.04.2011 г. – в процес на оценка

Проект INTERREG IVC, приоритетна ос II „Околна среда и превенция на риска”

Бенефициент по проекта: Областна администрация Монтана, в партньорство с водещ партньор – Община Пегея (Кипър).

Времеви обхват на проекта: 36 месеца.

Бюджет по проекта: Общата сума на проекта е 117 056,00 евро

Цел на проекта:

- Повишаване на знанията, уменията и опита на администрациите в референтните райони в областта на качеството на въздуха в населените места;
- Изграждане на партньорство и сътрудничество на местната администрация с публичните администрации и реализиране на съвместни инициативи и политики в областта на превенция на риска и качеството на въздуха в населените места.

5.3. Приоритети в общинските стратегии за развитие

5.3.1. Общински план за развитие на община Чупрене за периода 2006 – 2013 г.²⁸

Визия за развитие на общината: Община Чупрене да се превърне в привлекателно място за живот, труд и отдых, с добре развита инфраструктура, екологично земеделие и туризъм и ефективни малки и средни предприятия с технологии, съобразени с природните и човешки ресурси, със запазени културни традиции и чиста природа.

Основни приоритети:

- Развитие на икономиката и селското стопанство и осигуряване на растеж на доходите на населението.
- Изграждане на качествена пътна, енергийна и комуникационна инфраструктура.

²⁷ <http://oblastmontana.org/index.php?newsid=612>

²⁸ <http://www.chuprene.com/download/planrazvitie.pdf>
http://www.europe.bg/upload/docs/OPR_CHUPRENE.pdf

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

- Опазване на околната среда, оползотворяване на ресурсите на общината и превръщането ѝ в район с добри условия за живот и труд .
- Развитие на качеството на човешките ресурси.

Цели за постигане на приоритетите

Приоритет: Развитие на икономиката, селското стопанство и осигуряване на растеж на доходите на населението.

Цели: Подобрена бизнес среда; привличане на външни за района инвестиции; подпомагане на предприемачеството; използване на суровини и материали за развитие на икономическите дейности; изграждане на екологично селско стопанство; рационално използване на общинския горски фонд; развитие на туристическия сектор и услуги; подпомагане развитието на търговията на територията на общината.

Приоритет: Изграждане на качествена пътна енергийна, комуникационна и локална инфраструктура.

Цели: Оптимизация на транспорта, транспортната и локалната инфраструктура; развитие на електроенергийната система; подобряване на водоснабдителната и канализационната система; развитие на комуникациите; осъвременяване на планове за териториално и селищно устройство.

Приоритет: Опазване на околната среда, оползотворяване на ресурсите на общината и превръщането ѝ в район с добри условия за живот и труд.

Цели: Опазване на биологичното разнообразие в района; оптимизиране управлението на отпадъците; създаване на условия за подобряване на здравословното обслужване на населението; подобряване жизнената среда на жителите от общината; съхранение на културно-историческото наследство и предлагане на качествено нов продукт на населението; създаване на условия за развитие на спорта и обхват на все повече слоеве от населението в спортни форми и дейности; осигуряване на сигурност и спокойствие на жителите на общината.

Приоритет: Развитие на качеството на човешките ресурси.

Цели: Усъвършенстване и оптимизиране на образователната система в общината; разширяване партньорството с НПО и други институции; намаляване безработицата и повишаване на социалния статус на обществото; подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса; интеграция на младежта в обществения живот.

5.3.2. Програма за развитие на туризма в община Чупрене 2011 – 2013 г.²⁹

Стратегическа цел: Изграждане, развитие и подобряване на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на община Чупрене – екотуризм, селски, ловен и риболовен туризм.

- Ремонт и текуща поддръжка на пътища, свързващи туристическите обекти и забележителности;
- Поддръжка на паметници на културата – исторически и архитектурни, и църкви;
- Изграждане на посетителски и туристически информационен център.

²⁹ <http://www.chuprene.com/index.php/obshtinski-savet/naredbi/97-programa-za-razvitie-na-turizma-v-obshtina-chuprene-2011-2013-god>

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Подцели:

- Развитие на туристическия сектори и услуги и създаване, и укрепване на институционалната рамка за развитието на туризма в общината: развитие на трансгранично сътрудничество; благоустрояване на всички зони и обекти включени в маршрутите; възстановяване на историческите културни традиции; привличане на туроператори; активно рекламиране; благоустрояване на пещерите „Леви и десни сухи печ“;
- Насърчаване развитието на малкия и среден бизнес за развитие на туризма. Професионално обучение и повишаване квалификацията на заетите в туристическия и обслужващ бизнес: насърчаване на местните занаяти; осигуряване на условия за оптимално разпределение на приходите от туризма между местните заинтересовани страни; съхраняване на традиционните дейности в селското стопанство и предлагането им като атракция на туристите; разкриване на малки семейни хотели или леглова база в селски къщи;
- Разумно използване и съхранение на природното и културно-историческо наследство в общината.

5.3.3. План за развитие на община Берковица 2007-2013 г.

Визия: Община Берковица - център на туризма с развитие на селското стопанство и свързаните с тях дейности. Общината осигурява високо качество на жизнената среда, сигурност за жителите и опазване на чиста околна среда.

Основна стратегическа цел: Постигане на стабилни темпове на икономически растеж и доближаване до параметрите на жизнената среда в Европа.

Приоритет 1: Развитие на конкурентноспособна общинска икономика: насърчаване на развитието на екологично съобразен устойчив туризъм; създаване на регионален клъстер за дървопрореботване, туризъм и селско стопанство; подкрепа за развитието на бизнес инфраструктура; подкрепа за утвърдени индустриални и други фирми от общината; дейности на общината в подкрепа на бизнеса – съкращаване на процедури и бюрокрация за развитие на бизнеса; оползотворяване на потенциала за развитие на целогодишен алтернативен туризъм: връх Ком, зона Здравчица, културно-исторически и пешеходни маршрути, религиозни маршрути и др.; ориентиране на селското стопанство към туризма (селски и еко туризъм); повишаване на равнището на научно обслужване и въвеждането на съвременни технологии в селското стопанство за трайни насаждения; изграждане на нови аграрно-производствени структури за увеличаване на добавената стойност в общината (трайни култури и преработка на същите).

Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда: обновяване на общински пътища, пътища за туристически маршрути; пречиствателни станции за питейна вода и подобряване на водоснабдяването; канализация на населените места и изграждане на ПСОВ; екологичен мониторинг на общината; събиране и третиране на твърди отпадъци; подобряване на енергийната ефективност; рационално използване на биомасата за производство на енергия и тор.

Приоритет 3: Постигане на териториален баланс: развитие на град Берковица; запазване на населението в малките населени места от общината; подпомагане на бизнеса в малките села; подобряване на инфраструктурата в малките населени места.

Приоритет 4: Създаване на общински капацитет: създаване на програмен и проектен капацитет за участие с проекти в предпри-съединителните и структурните фондове; подобряване на квалификацията на административния персонал; обучение на персонала за работа с местното население.

5.3.4. План за развитие на община Георги Дамяново

Визия: Община Георги Дамяново - „средище с развит селски туризъм”, с развитие на селското стопанство и свързаните с тях дейности. Общината осигурява високо качество на жизнената среда, сигурност за жителите и опазване на чиста околна среда.

Основната стратегическа цел: Постигане на стабилни темпове на растеж и доближаване до параметрите на жизнената среда в Европа.

Приоритет 1: Развитие на конкурентоспособна общинска икономика: насърчаване на развитието на екологично съобразен устойчив туризъм; създаване на регионален кластер за дървопрореботване, туризъм и селско стопанство; подкрепа за развитието на бизнес инфраструктура; подкрепа за утвърдени индустриални и други фирми от общината; дейности на общината в подкрепа на бизнеса – съкращаване на процедури и бюрокрация за развитие на бизнеса; оползотворяване на потенциала за развитие на целогодишен алтернативен туризъм: екопътеки, културно-исторически и пешеходни маршрути, религиозни маршрути и др.; ориентиране на селското стопанство към туризма (селски и еко туризъм); подобряване на образователното равнище на населението; подобряване на материалната база на училищата в т.ч. интернет; създаване на условия за непрекъснато професионално обучение; повишаване на равнището на научно обслужване и въвеждането на съвременни технологии в селското стопанство за трайни насаждения; изграждане на нови аграрно-производствени структури за увеличаване на добавената стойност в общината (трайни култури и преработка на същите); развитие на общински кластер на базата на трайните насаждения.

Приоритет 2: Изграждане на качествена жизнена среда: обновяване на общински пътища, пътища за туристически маршрути; пречиствателни станции за питейна вода и подобряване на водоснабдяването; канализация на населените места и изграждане на ПСОВ; трайно подобряване на екологичното състояние на общината.

Приоритет 3: Постигане на териториален баланс: запазване и развитие на големите села в общината; запазване на населението в малките населени места от общината; подпомагане на бизнеса в малките села; подобряване на инфраструктурата в малките населени места.

Приоритет 4: Създаване на общински капацитет: увеличаване на управленския капацитет на общината; създаване на програмен и проектен капацитет за участие с проекти в предпри-съединителните и структурните фондове; обучение на персонала за работа с местното население.

5.3.5. План за развитие на община Чипровци

Визия: Да превърнем община Чипровци в предпочитано място за развитие на бизнеса, да създадем условия за пълноценно развитие и реализация на човешкия фактор, за постигане на един по-качествен живот на хората и облагородяване на околната среда.

Приоритет 1. Насърчаване на местните предприемачи и привличане на външни инвеститори за развитие и активизиране на местната промишленост.

1.1 Подкрепа за развитие на частния сектор и най-вече на малките и средни предприятия на територията на общината: повишаване на предприемаческата култура и умения, подходяща схема за финансиране, предоставяне на терени и сгради за малък и среден бизнес; Повишаване на конкурентноспособността на местните фирми, въвеждане на нови технологии; Ефективно управление на общинската собственост и на общинското предприятие "БКС - Чипровци" ЕООД;

1.2. Привличане на външни инвеститори за самостоятелен бизнес и за участие в смесени предприятия: възстановяване на рудодобива – предимно флуорит, барит, мрамор чрез сериозни частни инвестиции; изграждане на 3 частни водноелектрически централи на реките Чипровска и Мартиновска Огоста; отдаване на концесия на минерален извор в с. Бели Мел; търсене на нови пазари у нас и в чужбина на производството на килими и на шивашкото предприятие и разширяване на тяхното производство; разработване на научно-обосновано предложение съвместно с външен инвеститор за възстановяване добива на злато в Чипровския край по екологично чиста технология, който също да бъде включен като туристическа атракция.

Приоритет 2. Развитие на туризма (екологичен, социалноангажиран, селски, поклоннически, спортен и културно-исторически).

2.1. Формиране на местен туристически продукт и неговото сертифициране: подобряване на маркетинга и рекламата на туристическия продукт на общината; използване на културно-историческото наследство, фолклора, празнично-обредната система на Чипровския край за привличане на туристи в общината; активизиране дейността на Съвета по туризма и на Чипровското родолюбиво общество за обучение на младите хора, които желаят да се занимават със селски туризъм и хотелиерство.

2.2. Подобряване на съществуващата и създаване на нова туристическа и спортна база, заведения за хранене и атракционни заведения: отдаване на концесия на Спортната зала и изграждане към външният ѝ спортен комплекс на тенис корт и игрище за голф; създаване на възрожденски комплекс; изграждане на музей на билките, горските плодове, етеричните и багрилните растения; маркировка на всички екотуристически маршрути, защитени територии и охраняеми от държавата дървета и растения на български, английски и немски език; засилване езиковата подготовка на еководачите, хотелиерите, хижарите, продавачите в магазини, обслужващите туристите в гостоприемница, ресторантите, къщи за гости, читалището и полиците; откриване на колеж по екотуризъм със срок на обучение 3 години, който ще подготвя кадри за екотуризма в Екорегиян "Западна Стара планина".

Приоритет 3. Подобряване състоянието на инфраструктурата.

3.1. Подобряване състоянието на пътната мрежа; рехабилитация на III- и IV-класната пътна мрежа, на пътните съоръжения и на уличната мрежа в гр. Чипровци и селата; изграждане на пътна връзка Чипровци – Копиловци.

3.2. Подобряване на водоснабдяването, канализацията, пречистването на отпадните води: завършване на канализационната мрежа в гр. Чипровци и стартиране строителството на канализация в селата; изграждане на пречиствателна станция за отпадни води.

3.3. Планово обезпечаване на община Чипровци: актуализация на кадастралните и регулационни планове; въвеждане на цифровизация в градоустройственото планиране.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

3.4. Опазване на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси: ефективно управление на сметосъбирането и сметоизвозването по сметищата и преработка на отпадъците; провеждане на рекултивация върху ерозираните терени и недопускане създаването на условия за предизвикване на свлачищни процеси. борба с браконьерството - ловно и горско; опазване на биологичното разнообразие, на вековните дървета, пещерите, езерата, на защитените територии и други природни обекти.

Приоритет 4. Създаване на благоприятна социална среда за духовно развитие.

4.1. Подобряване условията на живот на населението, развитие на човешкия фактор и интегриране в обществото на групи в неравностойно положение.

4.2. Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение: развитие на извънучилищните форми на занимания с деца и юноши. създаване на неделно християнско училище; обучение и ориентация на младото поколение към професии от местно значение и професии с голям процент на трудова реализация.

4.3. Подобряване качеството на услугите, предоставяни от общината и създаване на благоприятна институционална среда.

4.4. Интегриране в обществото на групи с неравностойно положение.

Приоритет 5. Развитие на устойчиво селско стопанство.

5.1 Въвеждане на нови технологии в мащабното отглеждане на билки, багрилни растения и горски плодове и качествена им подготовка за преработка или износ в чужбина в сурово състояние: изграждане на складове, хладилни камери и сушилни за горски плодове и гъби; създаване на медицински център за фитолечение на различни видове заболявания с капацитет 200 души на смяна; изграждане на предприятие за първична обработка и пакетиране на билки и етерично-маслени култури; подобряване на храненето и ветеринарното обслужване на животните; обновяване на горския фонд, собственост на общината и засаждане на нови гори върху терени, които са общинска собственост.

Приложения:

Приложение 1. Видов състав и природозащитен статус на земноводните и влечугите в района на проекта:

Видов състав и природозащитен статус на земноводните и влечугите в района на проекта								
№	Вид	Български	ЗБР	ЧК	92/43	BERN	IUCN	CITES
•	<i>Salamandra salamandra</i>	Дъждовник	III			III	LC	
•	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Обикновен тритон	III			III	LC	
•	<i>Bombina variegata</i>	Жълтокоремна бумка	II, III		II, IV	II	LC	
•	<i>Bufo bufo</i>	Голяма (кафява) крастава жаба	III			III	LC	
•	<i>Pseudepidalea viridis</i>	Зелена крастава жаба	III		IV	II	LC	
•	<i>Hyla arborea</i>	Дървесница	II, III		IV	II	LC	
•	<i>Rana dalmatina</i>	Горска жаба	II		IV	II	LC	
•	<i>Rana temporaria</i>	Планинска жаба	II, IV		V	III	LC	
•	<i>Pelophylax ridibundus</i>	Голяма водна жаба	IV		V	III	LC	
•	<i>Testudo hermanni</i>	Шипоопашата костенурка	II, III	EN	II, IV	II	NT	II
•	<i>Emys orbicularis</i>	Обикновена блатна костенурка	II, III		II, IV	II	NT	
•	<i>Anguis fragilis</i>	Слепок	III			III		
•	<i>Lacerta agilis</i>	Ливаден гущер	III		IV	II		
•	<i>Lacerta viridis</i>	Зелен гущер	III		IV	II	LC	
•	<i>Podarcis muralis</i>	Стенен гущер	III		IV	II	LC	
•	<i>Zootoca vivipara</i>	Живороден гущер	III			III	LC	
•	<i>Dolichophis caspius</i>	Голям стрелец (синурник)	III		IV	II		
•	<i>Zamenis longissimus</i>	Смок мишкар	III		IV	II		
•	<i>Coronella austriaca</i>	Медянка	III		IV	II		
•	<i>Natrix natrix</i>	Обикновена водна змия				III	LC	
•	<i>Natrix tessellata</i>	Сива водна змия	III		IV	II		
•	<i>Vipera ammodytes</i>	Пепелянка	III, IV		IV	II		
•	<i>Vipera berus</i>	Усойница				III		

Легенда

ЗБР – ЗАКОН ЗА БИЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, обнародван в ДВ, бр.77 от 9.08.2002 г.

Приложение II: Видове, за защитата на които се обявяват защитени зони за опазване на местообитанията им.

Приложение III: Видове защитени на територията на цялата страна.

Приложение IV: Видове под режим на опазване и регулирано ползване от природата.

ЧК – Категории на застрашеност в национален мащаб за отделните видове, вписани в Червена книга на България (Бешков, под печат).

Категориите съответстват на тези на IUCN.

92/43 – ДИРЕКТИВА 92/43 НА СЪВЕТА НА ЕИО от 21.05.1992 г. за опазване на естествените местообитания и дивата фауна и флора.

Анекс II: Животински и растителни видове от интерес за общността, чието опазване изисква определяне на защитени територии.

Анекс IV: Животински и растителни видове от интерес за общността, които се нуждаят от строга защита.

Анекс V: Животински и растителни видове от интерес за общността, чието ползване от природата изисква мерки за управление.

BERN – БЕРНСКА КОНВЕНЦИЯ (Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествените хабитати)

Приложение II: Строго защитени животински видове.

Приложение III: Защитени животински видове

IUCN – МЕЖДУНАРОДЕН СЪЮЗ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА И ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ

Категории: EN (endangered – застрашени таксони); VU (vulnerable – уязвими таксони); NT (near threatened – таксони, които вероятно ще бъдат застрашени в близко бъдеще); LC (least concern – широко разпространени таксони, чието оцеляване не е сериозно застрашено нито в момента, нито в близко бъдеще).

CITES – КОНВЕНЦИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ ОТ ДИВАТА ФАУНА И ФЛОРА

Приложение I: Видове застрашени от изчезване. Търговията с екземпляри от тези видове се разрешава само при изключителни обстоятелства.

Приложение II: Видове, които не са пряко застрашени от изчезване, но търговията с тях трябва да се контролира с оглед избягване на използване, несъвместимо с оцеляването им.

Таблица 9: Видов състав и природозащитен статус на земноводните и влечугите в района на проекта

Приложение 2: Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
1	Oriolus oriolus	Авлига Eurasian		+					S							II						
2	Apus melba	Алпийски бързолет		+					(S)							III						
3	Turdus torquatus	Белогуш дрозд		+					S							II						
4	Dendrocopos leucotus	Белогърб кълвач	+	+			VU		(S)		+					II	+					
5	Buteo rufinus	Белоопашат мишелов	+	+			NT	3	(VU)		+					II	+		II		+	
6	Riparia riparia	Брегова лястовица	+	+				3	(H)							II						
7	Phylloscopus trochilus	Брезов певец		+					S							II					+	
8	Phylloscopus sibilatrix	Буков певец		+				2	D							II					+	
9	Bubo bubo	Бухал	+	+			VU	3	(H)		+					II	+		II			
10	Ciconia ciconia	Бял щъркел	+	+			VU	2	H		+					II	+				+	+
11	Motacilla alba	Бяла стърчиопашка		+					S							II						
12	Cinclus cinclus	Воден кос		+					S							II						
13	Anthus spinoletta	Водна бърбица		+					(S)							II						
14	Jynx torquilla	Въртошийка		+				3	(D)							II						
15	Corvus corax	Гарван гробар		+			NT		S							III						
16	Tetrao urogallus	Глухар	+		+	+	EN		(S)		+		+		+	III	+					

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
17	Podiceps cristatus	Голям гмурец		+			VU		S							III						
18	Phalacrocorax carbo	Голям корморан							S							III						
19	Dendrocopos major	Голям пъстър кълвач		+					S							II						
20	Parus major	Голям синигер		+					S							II						
21	Accipiter gentilis	Голям ястреб		+			EN		S							II			II		+	
22	Sylvia communis	Голямо белогушо коприварче		+					S							II					+	
23	Sylvia atricapilla	Голямо черноглаво коприварче		+					S							II					+	
24	Anthus trivialis	Горска бърбрия		+					S							II						
25	Certhia familiaris	Горска дърволазка		+					S							II						
26	Sitta europaea	Горска зидарка		+					(D)							II						
27	Strix aluco	Горска улулица		+					S							II			II			
28	Asio otus	Горска ушата сова		+					(S)							II			II			
29	Lullula arborea	Горска чучулига	+	+				2	H		+					III	+					
30	Scolopax rusticola	Горски бекас			+	+	EN	3	(D)			+			+	III					+	
31	Certhia brachydactyla	Градинска дърволазка		+					(S)							II						
32	Emberiza hortulana	Градинска овесарка	+	+				2	(H)		+					III	+					
33	Sylvia borin	Градинско коприварче		+					S							II					+	

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
34	Delichon urbica	Градска лястовица		+				3	(D)							II						
35	Columba palumbus	Гривяк			+	+			S			+		+								
36	Streptopelia decaocto	Гругутка			+				S				+			III						
37	Streptopelia turtur	Гругулица			+			3	D				+			III			III		+	
38	Columba oenas	Гълъб хралупар		+			EN		S				+			III						
39	Serinus serinus	Диво канарче		+					S							II						
40	Athene noctua	Домашна кукумявка		+				3	(D)							II			II			
41	Phoenicurus ochruros	Домашна червеноопашка		+					S							II						
42	Passer domesticus	Домашно врабче						3	D													
43	Aegithalos caudatus	Дългоопашат синигер		+					S							III						
44	Phylloscopus collybita	Елов певец		+					S							II					+	
45	Carduelis spinus	Елшова скатия		+			VU		S							II						
46	Emberiza citrinella	Жълта овесарка		+					(S)							II						
47	Motacilla flava feldegg	Жълта стърчиопашка		+					(S)							II						
48	Pyrrhocorax graculus	Жълтоклюна гарга	+	+			VU		(S)							II						
49	Regulus regulus	Жъртоглаво кралче		+					S							II					+	
50	Tyto alba	Забулена сова		+			VU	3	(D)							II			II			

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
51	Picus viridis	Зелен кълвач		+				2	(H)							II						
52	Carduelis chloris	Зеленика		+					S							II						
53	Anas platyrhynchos	Зеленоглава патица			+	+			(S)			+		+		III					+	+
54	Emberiza cirrus	Зеленогуша овесарка		+					S							II						
55	Gallinula chloropus	Зеленоножка		+					S				+			III						
56	Alcedo atthis	Земеродно рибарче	+	+				3	H		+					II	+					
57	Turdus viscivorus	Имелов дрозд		+					S				+			III						
58	Passer hispaniolensis	Испанско врабче		+					(S)							III						
59	Larus cachinnans	Каспийска чайка							S				+			III						
60	Parus cristatus	Качулат синигер		+				2	(D)							II						
61	Galerida cristata	Качулата чучулига		+				3	(H)							III						
62	Caprimulgus europaeus	Козодой	+	+				2	(H)		+					II	+					
63	Phasianus colchicus	Колхидски фазан			+	+	RE		(S)			+		+		III						
64	Turdus merula	Кос		+					S				+			III						
65	Bonasa bonasia	Лещарка	+	+			EN		S		+		+			III	+					
66	Crex crex	Ливаден дърдавец	+	+			VU	1	H	NT	+					II	+	+			+	
67	Parus palustris	Лъскавоглав синигер		+				3	D							II						
68	Egretta garzetta	Малка бяла чапла	+	+			NT		S		+					II	+		III			

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
69	Sylvia curruca	Малко белогушо коприварче		+					S							II					+	
70	Tachybaptus ruficollis	Малък гмурец		+			VU		S							II						
71	Aquila pomarina	Малък креслив орел	+	+			VU	2	(D)		+					II	+	+	II		+	
72	Hieraaetus pennatus	Малък орел	+	+			VU	3	(R)		+					II	+		II		+	
73	Dendrocopos minor	Малък пъстър кълвач		+					(S)							II						
74	Accipiter nisus	Малък ястреб		+			EN		S							II			II		+	
75	Parus montanus	Матовоглав синигер		+					S							II						
76	Acrocephalus palustris	Мочурно шаварче		+					(S)							II					+	
77	Buteo buteo	Обикновен мишелов		+					S							II			II		+	
78	Merops apiaster	Обикновен пчелояд	+					3	(H)							II					+	
79	Sturnus vulgaris	Обикновен скорец			+			3	D				+									
80	Loxia curvirostra	Обикновена кръсточка		+					(S)							II						
81	Cuculus canorus	Обикновена кукувица		+					S							III						
82	Fringilla coelebs	Обикновена чинка		+					S							III						
83	Carduelis cannabina	Обикновено конопарче		+				2	D							II						
84	Circaetus gallicus	Орел змияр	+	+			VU	3	(R)		+					II	+		II		+	
85	Troglodytes	Орехче		+					S							II						

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
	trogodytes																					
86	Falco subbuteo	Орко		+			VU		(S)							II			II		+	
87	Pernis apivorus	Осояд	+	+			LC		(S)		+					II	+		II		+	
88	Upupa epops	Папуняк		+				3	(D)							II						
89	Aegolius funereus	Пернатонога кукумявка	+	+			VU		(S)		+					II	+		II			
90	Motacilla cinerea	Планинска стърчиопашка		+					S							II						
91	Alectoris graeca	Планински кеклик	+		+		EN	2	(D)			+				III						
92	Turdus philomelos	Поен дрозд		+					S				+			III						
93	Alauda arvensis	Полска чучулига		+				3	(H)				+			III						
94	Passer montanus	Полско врабче		+				3	(D)							III						
95	Ficedula semitorquata	Полубеловрата мухоловка	+	+			VU	2	D	NT	+					II	+				+	
96	Columba livia var. domestica	Полудив гълъб																				
97	Corvus frugilegus	Посевна врана			+				(S)				+									
98	Coturnix coturnix	Пъдпъдък			+			3	(H)				+			III					+	
99	Prunella collaris	Пъстрогуша завирушка		+			VU		(S)							II						
100	Monticola saxatilis	Пъстър скален дрозд		+				3	(H)							II						

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
101	Charadrius dubius	Речен дъждовирец		+			VU		(S)							II					+	+
102	Pandion haliaetus	Речен орел	+	+			CR	3	R		+					II	+		II		+	
103	Saxicola rubetra	Ръждивогушо ливадарче		+					(S)							II						
104	Pica pica	Сврака			+				S				+									
105	Hirundo rustica	Селска лястовица		+				3	H							II						
106	Picus canus	Сив кълвач	+	+			VU	3	(H)		+					II	+					
107	Corvus corone cornix	Сива врана			+				S				+									
108	Muscicapa striata	Сива мухоловка		+				3	H							II					+	
109	Miliaria calandra	Сива овесарка		+				2	(D)							III						
110	Ardea cinerea	Сива чапла		+			VU		S							III						
111	Oenanthe oenanthe	Сиво каменарче		+				3	(D)							II						
112	Emberiza cia	Сивоглава овесарка		+				3	(H)							II						
113	Prunella modularis	Сивогуша завирушка		+					S							II						
114	Parus caeruleus	Син синигер		+					S							II						
115	Coracias garrulus	Синявица	+	+				2	VU	NT	+					II	+				+	
116	Dendrocopos syriacus	Сирийски пъстър кълвач	+	+					(S)		+					II	+					
117	Aquila chrysaetos	Скален орел	+	+			VU	3	R		+					II	+		II		+	

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/EEC					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
118	Ptyonoprogne rupestris	Скална лястовица		+					S							II						
119	Garrulus glandarius	Сойка							S				+			III						
120	Nucifraga caryocatactes	Сокерица		+					S							II						
121	Falco peregrinus	Сокол скитник	+	+			EN		S		+					II	+		I		+	
122	Dendrocopos medius	Среден пъстър кълвач	+	+					(S)		+					II	+					
123	Acrocephalus arundinaceus	Тръстиково шаварче		+					(S)							II					+	
124	Eremophila alpestris	Ушата чуцулига		+			VU		(S)							II						
125	Aquila heliaca	Царски орел	+	+			CR	1	R	VU	+					II	+	+	I	+	+	
126	Corvus monedula	Чавка			+				(S)				+									
127	Regulus ignicapillus	Червеноглаво кралче		+					(S)							II					+	
128	Erithacus rubecula	Червеногръдка		+					S							II						
129	Ficedula parva	Червеногуша мухоловка	+	+			EN		(S)		+					II	+				+	
130	Lanius collurio	Червеногръб сврачка	+	+				3	(H)		+					II	+					
131	Hirundo daurica	Червенокръста лястовица		+					(S)							II						
132	Pyrrhula pyrrhula	Червенушка		+					(S)							III						
133	Apus apus	Черен бързолет		+			VU		(S)							II						

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

№	Вид латински	Вид български	ЗБР				ЧК	SPEC	ETS	IUCN	79/409/ЕЕС					BERN	RES 6	CE AP	CITES	BONN		AEWA
			II	III	IV	VI					I	II1	II2	III1	III2					I	II	
134	Dryocopus martius	Черен кълвач	+	+			VU		S		+					II	+					
135	Parus ater	Черен синигер		+					(S)							II						
136	Ciconia nigra	Черен щъркел	+	+			VU	2	R		+					II	+		II		+	+
137	Coccothraustes coccothraustes	Черешарка		+					S							II						
138	Emberiza melanocephala	Черноглава овесарка		+				2	(H)							II						
139	Saxicola torquata	Черногушо ливадарче		+					(S)							II						
140	Lanius minor	Черночела сврачка	+	+				2	(D)		+					II	+					
141	Falco tinnunculus	Черношипa ветрушка		+				3	D							II			II		+	
142	Otus scops	Чухал		+				2	(H)							II			II			
143	Carduelis carduelis	Щиглец European		+					S							II						
144	Luscinia megarhynchos	Южен славей		+					(S)							II						
145	Perdix perdix	Яребица			+	+		3	VU			+		+		III						

Таблица 2: Видов състав и природозащитен статус на птиците в района на проекта

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Легенда:

ЗБР – Видове птици, обект на опазване от Закона за биологичното разнообразие.

II - Приложение 2 на Закона за Биологичното разнообразие: видове, чиито местообитания подлежат на опазване по чл. 6).

III - Приложение 3 на Закона за Биологичното разнообразие: видове, защитени на територията на цялата страна съгласно чл.37.

IV - Приложение 4 на Закона за Биологичното разнообразие: Видове, под режим на опазване и регулирано ползване от природата съгласно чл.41).

VI - Приложение 6 на Закона за Биологичното разнообразие: видове по чл.47, ал.2, за които не се прилага забрана за търговия и транспортиране на птици, ако са родени на затворено.

ЧК – Категории на застрашеност в национален мащаб за отделните видове птици, вписани в Червена книга на България (Мичев, под печат). Категориите съответстват на тези на IUCN.

SPEC - Видове от европейско природозащитно значение, определени на базата на критерии в съответствие с техния световен и европейски статус на застрашеност и пропорционално с размерите на тази част от ареала им, която е разположена в Европа според "Птиците на Европа: Техният природозащитен статус" (BirdLife International, 2004).

Видовете SPEC се разделят в следните 4 категории:

SPEC1: Видове в Европа със световно природозащитно значение, поради статута им на критично застрашени, застрашени, уязвими, полузастрашени или недостатъчно проучени, съгласно световните критерии на IUCN за Червения списък (BirdLife International, 2004; IUCN 2004);.

SPEC2: Видове, чиято световна популация е концентрирана в Европа и които имат неблагоприятен природозащитен статус в Европа;

SPEC3: Видове, чиято популация не е концентрирана в Европа, но техният природозащитен статус в Европа е неблагоприятен;

E: Видове, чиято световна популация е концентрирана в Европа и имат благоприятен природозащитен статус;

“w”: съответната категория се отнася само за зимуващата популация на вида.

Видовете се считат за концентрирани в Европа, когато поне 50% от тяхната гнездова или зимуваща популация или географският им ареал се среща в Европа, съгласно картите на разпространение в Cramp (1977-1994) или del Hoyo *et al.* (1992 – 2003), или оценките на световните популации на видовете, където са на разположение (основно за водолюбивите птици, по Wetlands International, 2002).

За категориите SPEC, даден с две цифри (4/2), първата цифра се отнася за гнездовата популация, а втората – до зимуващата популация.

ETS - Степен на застрашеност на европейските видове птици според Птиците на Европа: Техният природозащитен статус (BirdLife International, 2004):

CR – критично застрашен: вид, чиято европейска популация на отговаря на кой да е от критериите на IUCN за критично застрашен вид;

EN –застрашен: вид, чиято европейска популация отговаря на кой да е от критериите на IUCN за застрашен вид;

V – уязвим: вид, чиято европейска популация отговаря на кой да е от критериите на IUCN за уязвим вид;

D – намаляващ: вид, чиято европейска популация не отговаря на критериите на IUCN, но е намаляла с повече от 10% за период от 10 години (1990 – 2000 г.) или три поколения, като се взема в предвид по-дългият от двата периода;

R – рядък: вид, чиято европейска популация не отговаря на критериите на IUCN и не е намаляваща, но е по-малка от 10 000 двойки (или 20 000 размножаващи се индивиди или 40 000 зимуващи индивиди), и не е гранична по отношение на по-голяма популация на вида извън Европа;

H – изтощен: вид, чиято европейска популация не отговаря на критериите на IUCN и не е намаляваща или рядка, но все още не се е възстановила от умерено или силно намаляване, настъпило в периода 1970 – 1990 г.;

L – локализиран: вид, чиято европейска популация не отговаря на критериите на IUCN и не е намаляваща, рядка, или изтощена, но 90% от нея се концентрира само на 10 или по-малко места (ОВМ);

S – стабилен вид, чиято европейска популация не може да бъде причислена в нито една от категориите, описани по-горе, т.е. има благоприятен природозащитен статус

() – статусът е временен

IUCN - Категории на IUCN за застрашените видове. В настоящата публикация категориите са представени в съответствие с най-новото издание за птиците на Европа (BirdLife International, 2004), като за отделни видове са отразени настъпилите впоследствие промени в степента им на застрашеност.

EW - изчезнал в природата; все още се среща на затворено (в зоопаркове)

CR - критично застрашен

EN – застрашен

VU – уязвим

NT – полузастрашен

LC – най-малко застрашен

DD – недостатъчно проучен

NE – не оценяван

79/409/ЕЕС - Видове включени в Директива 79/409/ЕЕС на Европейския съюз за защита на дивите птици (Директива за птиците):

I - Видове от Приложение I на Директивата за Птиците, които са обект на специални природозащитни мерки по отношение на техните местообитания, за да се осигури оцеляването и възпроизводството в района на разпространението им.

II1 - Видове от Приложение II1 на Директивата за птиците на които може да се ловува в района, където директивата се прилага.

II2 - Видове от Приложение II2 на Директивата за птиците на които може да се ловува само в страните членки на директивата, благодарение на които те са обявени.

III1 - Видове от приложение III1 на директивата за птиците, за които не се разрешава продажбата, транспорта с цел продажба, съхранение с цел продажба и предлагането за продажба на живи или мъртви птици или характерни познаваеми части от тях.

III2 - Видове от Приложение III2, за които страните членки се задължават да приемат на тяхната територия дейности, осигуряващи съответни ограничения, в случай че птиците са законно убити, затворени или по друг начин законно придобити.

BERN – Видове, обект на опазване от Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернската Конвенция):

II – видове, включени в приложение II на конвенцията, като строго защитени.

III – видове, включени в приложение III на конвенцията.

RES 6 - Видове, вписани в Резолюция 6 на Бернската Конвенция.

CE AP - Видове с утвърдени от Съвета на Европа планове за действие, в рамките на Бернската Конвенция .

CITES - Видове, обект на опазване от Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна

I - Приложение I – включва всички застрашени от изчезване видове, които са или биха могли да станат обект на търговия. Търговията с екземпляри от тези видове трябва да бъде обект на особено строго регламентиране с цел да не се поставя в по-нататъшна опасност оцеляването им и трябва да бъде разрешавана само при изключителни обстоятелства

II - Приложение II

а) всички видове, които, макар в момента да не са застрашени от изчезване, биха могли да станат такива, освен ако търговията с екземпляри от такива видове не е обект на строго регламентиране с цел да се избегне използване, което е несъвместимо с оцеляването им; и

б) някои видове, които трябва да станат обект на регламентиране, за да стане ефективен контролът върху търговията с екземпляри, споменати в Приложение II в изпълнение на буква “а”.

III - Приложение III – включва всички видове, които дадена страна в рамките на своята юрисдикция е определила, че са обект на регламентиране, с цел да се предотврати или ограничи тяхното използване, както и че са нуждаещи от сътрудничеството на други страни по контрола на търговията.

BONN – Видове, обект на опазване от Бонската Конвенция

I - Приложение I на Бонската Конвенция

II - Приложение II на Бонската Конвенция

AEWA – Видове, включени в Афроевразийско споразумение за опазване на мигриращите видове по Бонската Конвенция AEWA - Bonn Convention

Приложение 3: Видов състав и природозащитен статус на бозайниците в района на проучваната територия.

Видов състав и природозащитен статус на бозайниците в района на проучваната територия								
Българско наименование	Латинско наименование	ЗБП	IUCN	ЧК	92/43	BERN	BONN	CITES
Таралеж	<i>Erinaceus concolor</i>	III	LC					
Къртица	<i>Talpa europaea</i>		LC					
Голяма кафявозъбка	<i>Sorex araneus</i>		LC			III		
Малка кафявозъбка	<i>Sorex minutus</i>		LC			III		
Голяма водна земеровка	<i>Neomys fodiens</i>		LC			III		
Малка водна земеровка	<i>Neomys anomalus</i>		LC			III		
Малка белозъбка	<i>Crocidura suaveolens</i>		LC			III		
Белокоремна белозъбка	<i>Crocidura leucodon</i>		LC			III		
Голям подковонос	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	II, III	LC		II, IV	II	II, EUB	
Малък подковонос	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	II, III	LC		II, IV	II	II, EUB	
Южен подковонос	<i>Rhinolophus euryale</i>	II, III	NT	VU	II, IV	II	II, EUB	
Средиземноморски подковонос	<i>Rhinolophus blasii</i>	II, III	LC	VU	II, IV	II	II, EUB	
Голям нощник	<i>Myotis myotis</i>	II, III	LC		II, IV	II	II, EUB	
Остроух нощник	<i>Myotis blythii</i>	II, III	LC		II, IV	II	II, EUB	
Трицветен нощник	<i>Myotis emarginatus</i>	II, III	LC	VU	II, IV	II	II, EUB	
Мустакат нощник	<i>Myotis mystacinus s.l.</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Воден нощник	<i>Myotis daubentonii</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Дългопръст нощник	<i>Myotis capaccinii</i>	II, III	VU	VU	II, IV	II	II, EUB	
Двуцветен прилеп	<i>Vespertilio murinus</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Полунощен прилеп	<i>Eptesicus serotinus</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Савиево прилепче	<i>Hypsugo savii</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Кафяво прилепче	<i>Pipistrellus pipistrellus s.l.</i>		LC		IV	III	II, EUB	
Ръждив вечерник	<i>Nyctalus noctula</i>		LC		IV	II	II, EUB	
Кафяв дългоух прилеп	<i>Plecotus auritus</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Сив дългоух прилеп	<i>Plecotus austriacus</i>	III	LC		IV	II	II, EUB	
Пещерен дългокрил	<i>Miniopterus schreibersii</i>	II, III	NT	VU	II, IV	II	II, EUB	
Заяк	<i>Lepus europaeus</i>		LC					
Катерица	<i>Sciurus vulgaris</i>		LC			III		

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

Видов състав и природозащитен статус на бозайниците в района на проучваната територия

Българско наименование	Латинско наименование	ЗБР	IUCN	ЧК	92/43	BERN	BONN	CITES
Лалугер	<i>Spermophilus citellus</i>	II	VU	VU	II, IV	II		
Обикновен сънливец	<i>Glis glis</i>		LC			III		
Лешников сънливец	<i>Muscardinus avellanarius</i>	III	LC		IV	III		
Жълтогърла горска мишка	<i>Sylvaemus flavicollis</i>							
Обикновена горска мишка	<i>Sylvaemus sylvaticus</i>							
Малка горска мишка	<i>Sylvaemus uralensis</i>							
Кафява горска полевка	<i>Clethrionomys glareolus</i>		LC					
Воден плъх	<i>Arvicola terrestris</i>		LC					
Обикновена полевка	<i>Microtus arvalis</i>		LC					
Сляпо куче	<i>Nannospalax leucodon</i>		DD					
Вълк	<i>Canis lupus</i>	II	LC	VU	II, IV	II		II
Чакал	<i>Canis aureus</i>		LC					
Лисица	<i>Vulpes vulpes</i>		LC					
дива котка	<i>Felis silvestris</i>	III	LC	EN	IV	II		II
Рис	<i>Lynx lynx</i>	III	LC	CR				
Видра	<i>Lutra lutra</i>	II, III	NT	VU	II, IV	II		I
Златка	<i>Martes martes</i>	III	LC	EN	V	III		
Бялка	<i>Martes foina</i>		LC			III		
Язовец	<i>Meles meles</i>		LC			III		
Невестулка	<i>Mustela nivalis</i>	III	LC			III		
черен пор	<i>Mustela putorius</i>	III	LC		V	III		
пъстър пор	<i>Vormela peregusna</i>	II, III	VU	VU	II	III		
Мечка	<i>Ursus arctos</i>	II, III	LC	EN	II, IV	II		II
Сърна	<i>Capreolus capreolus</i>		LC			III		
благороден елен	<i>Cervus elaphus</i>		LC					
дива свиня	<i>Sus scrofa</i>		LC					

Таблица 3: Видов състав и природозащитен статус на бозайниците в района на проучваната територия

Легенда

ЗБР – ЗАКОН ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, обнародван в ДВ, бр.77 от 9.08.2002 г.

Приложение II: Видове, за защитата на които се обявяват защитени зони за опазване на местообитанията им.

Приложение III: Видове защитени на територията на цялата страна.

Приложение IV: Видове под режим на опазване и регулирано ползване от природата.

ЧК – Категории на застрашеност в национален мащаб за отделните видове птици, вписани в Червена книга на България (Бешков, под печат). Категориите съответстват на тези на IUCN.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

92/43 – ДИРЕКТИВА 92/43 НА СЪВЕТА НА ЕИО от 21.05.1992 г. за опазване на естествените местообитания и дивата фауна и флора.

Анекс II: Животински и растителни видове от интерес за общността, чието опазване изисква определяне на защитени територии.

Анекс IV: Животински и растителни видове от интерес за общността, които се нуждаят от строга защита.

Анекс V: Животински и растителни видове от интерес за общността, чието ползване от природата изисква мерки за управление.

BERN – БЕРНСКА КОНВЕНЦИЯ (Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествените хабитати)

Приложение II: Строго защитени животински видове.

Приложение III: Защитени животински видове

BONN – Видове, обект на опазване от Бонската Конвенция

I - Приложение I на Бонската Конвенция

II - Приложение II на Бонската Конвенция

IUCN – МЕЖДУНАРОДЕН СЪЮЗ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА И ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ

Категории: **EN** (endangered – застрашени таксони); **VU** (vulnerable – уязвими таксони); **NT** (near threatened – таксони, които вероятно ще бъдат застрашени в близко бъдеще); **LC** (least concern – широко разпространени таксони, чието оцеляване не е сериозно застрашено нито в момента, нито в близко бъдеще).

CITES – КОНВЕНЦИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ СЪС ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ ОТ ДИВАТА ФАУНА И ФЛОРА

Приложение I: Видове застрашени от изчезване. Търговията с екземпляри от тези видове се разрешава само при изключителни обстоятелства.

Приложение II: Видове, които не са пряко застрашени от изчезване, но търговията с тях трябва да се контролира с оглед избягване на използване, несъвместимо с оцеляването им.

Приложение 4 Типове природни местообитания и площно разпределение в територията обхват на проекта

Типове природни местообитания и площно разпределение в територията обхват на проекта					
№	Код	Пълно наименование	Площ (ha)	Процентно съотношение спрямо цялата територия	Процентно съотношение спрямо площта на типовете природните местообитания
1	4060	Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	1699.6	1.6	3.9
2	40A0	* ³⁰ Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества	16.6	0.1	0.1
3	6210	Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (<i>Festuco Brometalia</i>) (*важни местообитания на орхидеи)	3035.9	2.8	7.0
4	6230	*Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините	114.3	0.1	0.3
5	6240	*Субпанонски степни тревни съобщества	970.1	0.9	2.2
6	6520	Планински сенокосни ливади	5641.9	5.3	13.0
7	8110	Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	100.8	0.1	0.2
8	8210	Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове	109.2	0.1	0.3
9	8220	Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	291.2	0.3	0.7
10	8230	Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>	23.2	0.0	0.1
11	9110	Букови гори от типа <i>Luzulo-Fagetum</i>	385.9	0.4	0.9
12	9130	Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i>	10630.3	10.0	24.5
13	9150	Термофилни букови гори (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)	1160.6	1.1	2.7
14	9170	Дъбово-габърови гори от типа <i>Galio Carpinetum</i>	3525.0	3.3	8.1
15	9180	*Смесени гори от съюза <i>Tilio-Acerion</i> върху сипеи и стръмни склонове	432.5	0.4	1.0
16	91BA	Мизийски гори от обикновена ела	12.2	0.0	0.0
17	91G0	*Панонски гори с <i>Quercus petraea</i> и <i>Carpinus betulus</i>	4130.2	3.9	9.5

³⁰ * - Приоритетни типове природни местообитания съгласно Директива 92/43/ЕЕС

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

18	91H0	*Панонски гори с <i>Quercus pubescens</i>	26.2	0.0	0.1
19	91M0	Балкано-Панонски церово-горунови гори	4596.4	4.3	10.6
20	91W0	Мизийски букови гори	6230.4	5.8	14.4
21	91Z0	Мизийски гори от сребролистна липа	2.0	0.0	0.0
22	9260	Гори от <i>Castanea sativa</i>	2.1	0.0	0.0
23	9410	Ацидофилни гори от <i>Picea</i> в планинския до алпийския пояс (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)	167.4	0.2	0.4
24	9530	*Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор	2.4	0.1	0.1
	Общо		43306.5	40.5	100.0

Таблица 10: Типове природни местообитания и площно разпределение в територията обхват на проекта

Приложение 5. Списък и характеристика на защитените територии, попадащи в проучваната територия

№	Вид ЗТ	Име на ЗМ	Площ ha	Местоположение	Заповед No	Документи за промяна	Цел на обявяване	Режим на защита
1	ЗМ	Копрен - Ранво буче, Даяница, Калиманица	536,40	Община Георги Дамяново, с. Копиловци, Община Чипровци, гр. Чипровци	3751/30.11.1973		Запазване на характерен ландшафт	1. Забранява се сечене, чупене, изкореняване, обелване на цели дървета или части от тях, дълбаене подписи, засичане, боядисване, забиване на гвоздеи, както и всякакви действия, които водят до повреждане или унищожение на растителността; 2. Забранява се пашата на добитък от всякакъв вид и през всякакво време; 3. Забранява се палене на огън извън определените за тази цел места; 4. Забранява се преследване, ловене и убиване на всякакви животни, а така също събиране и унищожаване яйцата на птиците и повреждане гнездата им; 5. Забранява се ловуването и гърменето с огнестрелно оръжие и други средства; 6. Забранява се замърсяване на водите в изворите, реките, езерата и изкуствените басейни; 7. Забранява се повреждането или разрушаване чрез къртене, копаене, драскане по скалите или скалните образувания, намиращи се на границите на обекта; 8. Забранява се повреждане на съществуващите пътища, или отваряне на нови такива, както и преминаването на каквито и да било превозни средства по алеите определени за пешеходци; 9. Забранява се копаене и вадене на пясък, глина и събиране на почвената покривка; 10. Забранява се повреждането по какъвто и да е начин на съществуващите държавни и обществени постройки; 11. Забранява се строеж на сгради и пътища, извън местата определени за тази цел с плана за благоустрояването на защитените местности; 12. Забранява се повреждането и унищожаването по какъвто и да е начин служебните надписи, табели, пътеводни знаци и други съоръжения, както и поставянето на нови такива без разрешението на съответните горски стопанства; 13. Разрешава се залесяване на голите площи; 14. Разрешава се бране на някои растения с научна цел; 15. Разрешава се провеждане на санитарна сеч в горите; 16. Разрешава се във вечнозелените насаждения на горите да се извеждат изборна и групово-изборна сечи.
2	ПЗ	Ускето	1,91	Община Георги Дамяново, с. Дълги дел	802/23.10.1992	Промяна в площта-увеличаване със Заповед No.РД-	Опазване на естествена смърчова гора в Стара планина	1. Забранява се всякакво строителство и друго нарушаване на терена; 2. Забранява се сечи освен санитарни и отгледни; 3. Забранява се залесяване с неприсъщи за обектите видове; 4. Забранява се събиране на дивни животни и растения, смолодобив; 5. Забранява се паша на

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

						318 от 30.05.2006		домашни животни; 6. Забранява се ловуване в периода март - юли
3	ЗМ	Сто овци	289,84	Община Монтана, с. Смоляновци, община Чипровци, с. Превала	РД- 926/24.10.2 005		Опазване на местообитания на защитени видове растения (снежно кокиче, петров кръст) и животни (шипоопашата костенурка, скален орел и др.), скални съобщества и характерен ландшафт	1. Забранява се внасяне на неместни растителни и животински видове; 2. Забранява се добив на подземни богатства по открит способ; 3. Забранява се увреждане на скални образувания; 4. Забранява се замърсяване с битови, строителни, промишлени и опасни отпадъци; 5. Забранява се палене на огън извън определените за целта места.
4	ПЗ	Мишин камък	0,50	община Чипровци, с. Горна лука, с. Превала	2634/21.09. 1962	Промяна в площта- увеличаване със Заповед No.РД- 556 от 12.07.2007	Опазване на пещера	1. Забранява се изменението, понреждането и разрушаването на защитения природен обект; 2. Забраняват се всякакви промени в пещерата, нарушаващи естествения и самобитен характер на природата, които биха се наложили в бъдеще, да стават само с разрешение на Главното управление на горите след съгласуване с БАН; 3. Разрешава се цялостното проучване на пещерата да се извършва под ръководството и контрола на БАН.
5	ПЗ	Леви и десни сухи печ	0,20	община Чупене, с. Долни Лом	1187/19.04. 1976		Опазване на пещери	1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения; 2. Забранява се пашата на каквото и да е добитък и през всяко време; 3. Забранява се да се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им; 4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения; 5. Забранява се чупенето, драккането и повреждането по каквото и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите; 6. Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи; 7. Забранява се всякакви строителство; 8. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества.
6	ЗМ	Равненско градище	186,03	община Чипровци, с. Равна	РД- 565/02.06.2 005		1. Запазване на характерен ландшафт и опазване на местообитанията на защитени растителни видове, като лаврово бясно дърво, и уязвими	1. Забранява се внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове; 2. Забранява се добив на подземни богатства по открит способ; 3. Забранява се събиране на вкаменелости и минерали; 4. Забранява се увреждане на скалните образувания; 5. Забранява се замърсяване с битови, строителни, промишлени и опасни отпадъци; 6. Забранява се палене на огън извън определените за целта места; 7. Забранява се увреждане и унищожаване на дървесната и храстовата

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество

							растителни видове, като самодивско цвете и бодлив залист. 2. Развитие на екотуризъм.	растителност.
7	P	Чупрене	1439,20	община Чупрене, с. Горни Лом, с. Репляна, с. Чупрене	358/09.02.1973	Промяна в площта-увеличаване със Заповед No.506 от 11.07.1979	Единствените компактни естествени смърчови реликтни гори в Западна Стара планина	В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: 1. тяхната охрана; 2. посещения с научна цел; 3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; 4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.
8	ПЗ	Водния скок	0,14	Община Георги Дамяново, с. Копиловци	233/04.04.1980	Промяна в площта-увеличаване със Заповед No.РД-474 от 06.08.2008	Опазване на водопад	1. Забраняват се всякакви действия, като нараняване на стъблата, кастрене, чупене на клоните и други, които биха довели до повреждане на дърветата; 2. Забранява се влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства; 3. Забранява се късането или изкореняването на растенията; 4. Забранява се пашата на домашни животни; 5. Забранява се безпокоенето на диви животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата; 6. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим; 7. Забранява се извеждането на сечи, освен ландшафтни, след съгласуване със съответната районна инспекция за опазване на природната среда; 8. Забранява се всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на природната забележителност.
9	ПЗ	Дуршин водопад	0,1	Община Георги Дамяново, с. Копиловци	282/04.05.1979	Промяна в площта-намаляване със Заповед No.РД-409 от 07.07.2008	Опазване на водопад	1. Забранява се кастренето и повреждането на дърветата; 2. Забранява се късането или изкореняването на растенията; 3. Забранява се пашата на домашни животни; 4. Забранява се безпокоенето на диви животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата; 5. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим; 6. Забранява се извеждането на сечи, освен отгледни и санитарни; 7. Забранява се повреждането на скалните образувания и драскането по стените на пещерите; 8. Забранява се безконтролното посещение на пещерите; 9. Забранява се извеждането на сечи, освен отгледни и санитарни.

Този проект се подкрепя финансово от правителството на Швейцария чрез Фонда за реформи, свързани с участието на гражданското общество